ToP 150

ToP | tlumočení–překlad zima 2023 | ročník XXXI | ISSN 2336-8888

Obsah

Rok milníků 4

Vánoční dárek 4

K obrázku z obálky 4

Z translatologické bibliografie *I. Čeňková* 5

Profesní organizace na ÚTRL 7

Jeronýmovy dny 2023 9

EJ–AJ – Papír všechno snese! *D. Serrano* 13

Titulky nejsou jen berlička *P. R. Čermoch* 14

FF opět v Přelouči 15

Výsledky 29. ročníku Cen Františka Filipovského za dabing 2023 16

Cena Josefa Jungmanna za rok 2022 udělena 17

Projev předsedkyně poroty Ceny Josefa Jungmanna *P. Martínková* 18

Co komu přináší nový samostatný zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích? *D. De Blasio Denčíková* 22

Soudní překlady na volném trhu. Finance a ceny v roce 2023 *I. Maertens, L. Bervidová* 26

Zástupci JTP vystoupili na konferenci Jak na přístupnost pro osoby se sluchovým postižením 28

XI. Setkání tlumočníků pro neslyšící 29

Zpráva o jeronýmském výletu do Roudnice nad Labem *A. Šourková* 31

Prohlídka Staré čistírny odpadních vod *A. Šourková* 32

Patnáctá Mše svatá za tlumočníky a překladatele 34

Návštěva Klementina *A. Šourková* 35

Dále vyšlo, nebo vyjde… *A. Šourková* 36

Software
Translation
Artwork
Recording

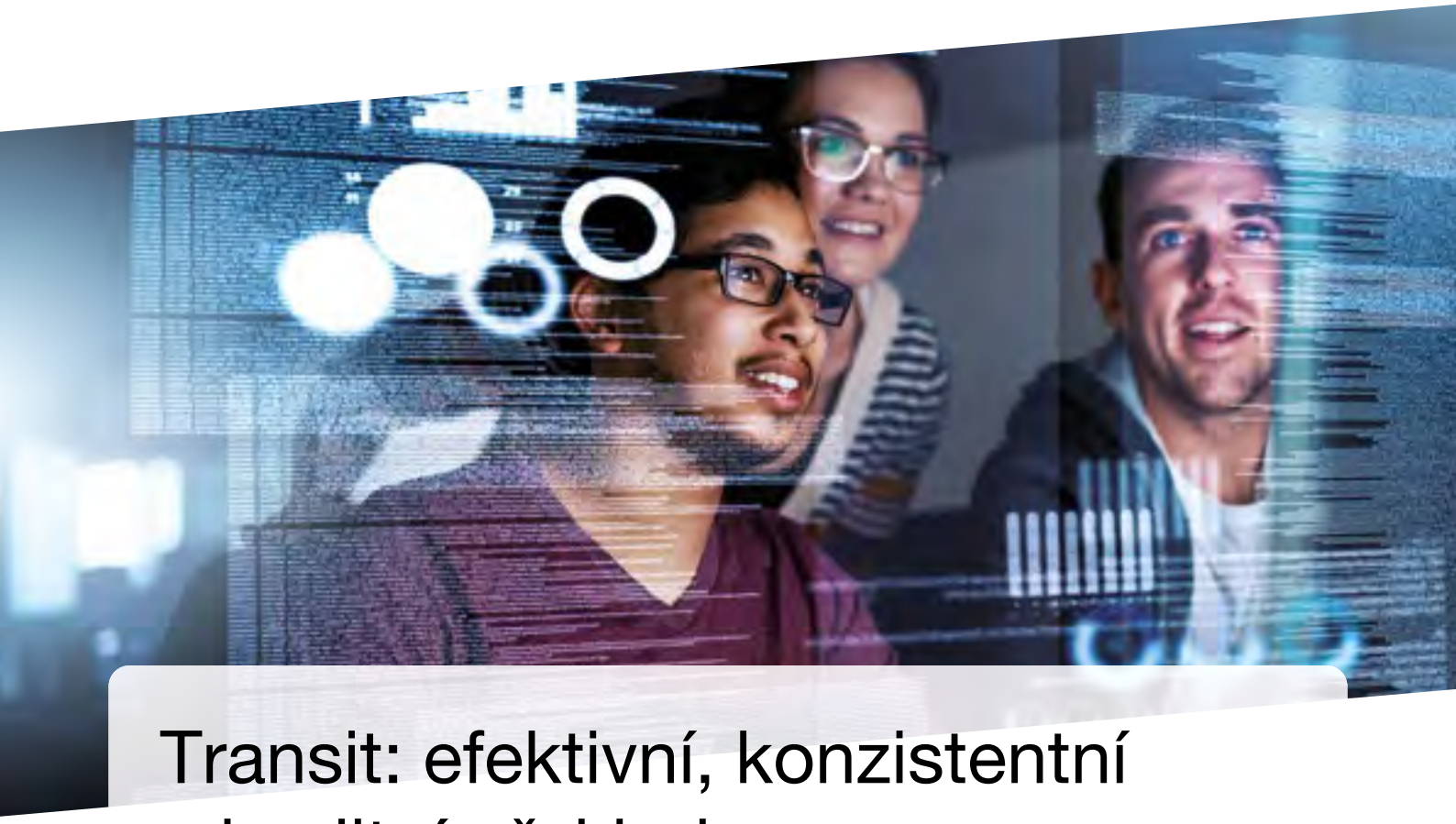

Transit: efektivní, konzistentní a kvalitní překlad

- Nižší náklady a menší časová náročnost na překlady a lokalizaci
- Rychlejší návratnost investice
- Pracovní platforma pro veškeré projekty v oblasti překladu a lokalizace ve všech formátech a ve všech jazycích
- Zajištění kontroly nad výsledky překladu a práce s terminologií
- Podpora standardních a výměnných formátů (např. pro projektové balíčky z SDL Trados, SDL WorldServer a MemoQ, XLIFF atd.)
- Flexibilní licenční modely (lokální licence, plovoucí licence, časově omezená licence, IaaS, SaaS)
- Celosvětová síť podpory
- Vysoká úroveň kvality překladu díky neustále dostupnému kontextu a terminologii
- Morfologická podpora pro více než 80 jazyků a jazykových variant
- Intuitivní práce s formátovacími znaky díky chytrému systému markupů
- Duální konkordantní vyhledávání jak ve výchozím, tak v cílovém jazyce
- Synchronizované náhledy pro všechny typy projektů
- Návrhy překladů z překladové paměti a systému strojového překladu ve stejném editoru
- Převod hlasového záznamu na text

www.star-group.net
praha@star-group.net
+420 233 355 377
+420 608 320 100

STAR Group
zal. 1984

Vývoj obsahu a software | Jazykové služby | Distribuce obsahu | Podpora digitalizace

Vánoční dárek

Svátky vánoční se blíží a tak je na čase přijít s nějakým dárkem – a je tady: od následujícího ročníku bude ToP (tlumočení-překlad) k dispozici zdarma.

Milým našim abonentům děkujeme za dosavadní přízeň, příští číslo (151 – jaro 2024) si již budete moci zdarma bez hesla stáhnout z našeho webu na adrese **https://www.jtpunion.org/casopis-top**.

Totéž platí i pro starší čísla vydávaná v elektronické podobě.

Příjemnou četbu přejeme.

Redakce

K obrázku z obálky

Letošní porota dabingové soutěže Františka Filipovského odměnila „naši“ cenou **Zuzanu Joskovou** za překlad a **Pavlínu Vojtovou** (vpravo) za úpravu dialogů filmu Paní Lowryová a syn. Ája Šourková (vlevo) cenu předávala. Více o soutěži, celkových výsledcích a tradiční přeloučské slavnosti na str. 15 a 16.

Rok milníků

Rok 2023 se vyznačuje několika milníky.

Konaly se již 30. Jeronýmovy dny. Tato vlajková loď akcí JTP, festival přednášek, besed a setkání pořádaných zdarma pro tlumočníky a překladatele, v posledních letech rovněž propojená s akcemi Generálního ředitelství pro překlad Evropské komise, se stala neopomenutelnou součástí profesního života tlumočníků a překladatelů, kteří mají zájem o vlastní rozvoj a kontakty v oboru.

Právě čtete 150. číslo našeho čtvrtletníku *ToP (tlumočení-překlad)*. Petr Kautský v roli šéfredaktora časopis vede, píše, rediguje, organizuje, škrtá a honí autory prakticky od počátku. Dříve ToP vycházel na papíře, potom na křídovém papíře a konečně na webu, ale pořád je to jediný odborný časopis zaměřený na tlumočení a překlad v České republice. Další zlom nastane příští rok, kdy bude ToP od jara vycházet zdarma, volně ke stažení na našich webových stránkách.

Jeden milník mě osobně teprve čeká. Příští rok máme na jaře volební valnou hromadu, na níž už nebudu kandidovat na předsedkyni JTP. Po 21 letech už je (už dávno bylo) na čase uvolnit místo mladším. Stejně máme podezřele pomalou rotaci, když uvážím, že jsem teprve druhá osoba v čele Jednoty. Pevně doufám, že Edita Jiráková bude ochotná se o tuto funkci příští jaro ucházet a že bude zvolena.

Když už jsme u těch milníků, co kdybychom na jaře vytvořili nový milník, o němž by se po letech vyprávělo, „to byl ten rok, kdy do výboru JTP kandidovalo třicet lidí“. Proč nesnít ve velkém? Noví lidé přinesou nové myšlenky a novou dynamiku. Občas slýchám argument – nač měnit něco, co funguje. Ano, Jednota funguje, ale jednak může třeba fungovat zase trochu jinak a hlavně, aby mohla fungovat dál i v dalších mnoha letech, potřebuje novou krev, nové plány, novou energii. JTP je dílem nás všech.

Přátelé, pojďte do toho!

AMALAINE DIABOVÁ
předsedkyně JTP

Z translatologické bibliografie

Premeny prekladu a tlmočenia, Martin Djovčoš a Pavol Šveda. Univerzita Komenského v Bratislave, 2023. 172 stran, ISBN 978-80-223-5651-0.

Ti z vás, kdo jste přišli v pátek 3. listopadu na již 30. Jeronýmovy dny pořádané Jednotou tlumočníků a překladatelů, jste si mohli poslechnout zajímavou prezentaci obou výše uvedených autorů o situaci a proměnách překladu a tlumočení na Slovensku za posledních pět let. Diskuse, která následovala, byla také velice živá a přínosná.

Doc. Martin Djovčoš, PhD přednáší na Filozofické fakultě Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici a doc. Pavol Šveda, PhD zase na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě. Oba se věnují výzkumu tlumočení a překladu a oba pracují také jako konferenční tlumočníci a překladatelé. Pavol Šveda je rovněž předsedou Slovenskej asociácie prekladateľov a tlmočníkov (SAPT).

V páteční prezentaci poutavě představili hlavní výsledky svého obsáhlého dvoufázového dotazníkového šetření (získali odpovědi od 351 respondentů, kteří v průběhu roku 2020 vyplnili jejich dotazníky). Zajímalo je především, zda a co se za posledních pět let, tj. od roku 2015, kdy podobný výzkum mezi překladateli a tlumočníky na Slovensku také již prováděli (viz naše recenze v bulletinu ToP, XXVIII. č. 125, s. 7–8: Martin Djovčoš, Pavol Šveda: Mýty a fakty o preklade a tlmočení na Slovensku, VEDA – vydavateľstvo SAV, Bratislava 2017, ISBN 978-80-224-1566-8.), změnilo. Že se toho změnilo opravdu hodně, je zcela evidentní: pandemie covid-19, válka na Ukrajině, inflace, umělá inteligence, další automatizace a celková situace v ekonomice i společnosti, ale třeba i reforma vysokých škol na Slovensku. Trh s překlady a tlumočením se tedy dozajista také zdynamizoval, je však potřeba zasadit si tento vývoj právě do širšího kontextu změn.

S pomocí 67 tabulek a 15 grafů v šesti kapitolách (kromě Úvodu a Závěru) oba badatelé postupně předkládají a analyzují všechny podstatné parametry v oblasti překladu a tlumočení v tomto novém kontextu.

Stručně si je představíme, ale nebudeme zacházet do detailu, protože vás nechceme ochudit o zajímavou, skoro detektivní a poutavou četbu této publikace. Mimochodem, několik exemplářů je pro čtenáře k dispozici v knihovně JTP nebo v knihovně Ústavu translatologie FF UK.

V kapitole Preklad a tlmočenie v čase pandémie (s. 24–41) jsou uvedeny základní otázky dotazníkového průzkumu, který probíhal ve dvou časových úsecích, jelikož autoři chtěli zmapovat dynamiku dosahu pandemických opatření na komunitu překladatelů a tlumočníků (včetně prvních pokusů o tlumočení na dálku) krátce po zavedení nouzového stavu a přísných opatření a pak těsně před jeho skončením a prvním rozvolňováním podmínek (červen 2020).

V kapitole Preklad a tlmočenie v susedstve vojny (s. 42–48) si přečteme o prvních reakcích na válku mezi

překladateli a tlumočníky, zapojení nevládních a neziskových organizací, dobrovolnických komunitních tlumočníků a jejich rychlém zaškolováním.

Další kapitola nese název: Kto prekladal a tlmočil na Slovensku v roku 2020? Tato kapitola je nejobsáhlejší. Popisuje jednak metodiku sběru dat, podává charakteristiku získaného vzorku z hlediska pohlaví, věkové struktury, vzdělání, podílu příjmů z překladu na celkovém příjmu, specializace, regionálního a jazykového zastoupení, používání nástrojů CAT, právní formy překladatelské činnosti, způsobu účtování zakázek, motivace, konkurence a výhledů do budoucnosti (s. 49–84).

V následující kapitole Preklad v číslach (s. 85–110) najdeme informace o ceně za normostranu, ceně za slovo, o počtu přeložených stran, o sazbách za překlad podle regionů a podle podílu na příjmu a podle délky praxe, jakož i o ceně za překlad podle vzdělání, specializace či jazykové kombinace. Není opomenuta ani situace v oblasti uměleckého a audiovizuálního překladu.

A poté v obdobné kapitole Tlmočenie v číslach (s. 111–131) si můžeme prostudovat získané údaje o ceně za den tlumočení, o počtu odtlumočených dní, minimální sazbě za den tlumočení, o sazbách za den tlumočení podle regionů, za tlumočení podle specializace, podle délky praxe či jazyka a vzdělání tlumočníka. V závěru této kapitoly je krátce uvedeno i tlumočení ve znakovém jazyce.

Poslední kapitola nese trefný název Ako sme sa (ne)trafili v roku 2017 alebo namiesto záveru (s. 132–143) a dělí se na dvě části: externí faktory a interní faktory, jež podle autorů ovlivňují slovenský trh překladu a tlumočení. Uveďme si zde některé z nich: pokles poptávky ze strany evropských institucí, rozšiřování strojového překladu a nástup umělé inteligence, tlumočení na dálku, dominance angličtiny, rostoucí specializace, překladatelé na částečný úvazek, nástup silné generace absolventů překladatelství a tlumočnictví a konečně restrukturalizace a redukce počtu překladatelských a tlumočnických programů na Slovensku.

Jak v závěru publikace píší samotní autoři Martin Djovčoš a Pavol Šveda, sociologické sondy do komunity překladatelů a tlumočníků jsou mimořádně složité a velmi krátce trvající. Vždyť jenom během psaní této publikace se podle nich situace v mnoha oblastech změnila natolik, že pravděpodobně ovlivnila i celou řadu aspektů chování překladatelů a tlumočníků (s. 144). V každém případě se autorům podařilo zachytit jisté tendence a jevy, které podle nich budou v nejbližších letech ovlivňovat trh překladu a tlumočení. Vyjmenovávají osm základních trendů (s. 144–145) a my doporučujeme všem zájemcům, aby se s nimi podrobně seznámili, protože zcela jistě se dají použít i pro český trh. Zde pouze stručně a telegraficky: 1. stagnace, případně propad sazeb v poměru k reálné mzdě. 2. Nástup automatizace, post-editace a tlumočení na dálku. 3. Integrace nástrojů umělé inteligence do procesu překladu a tlumočení. 4. Mladší generace tlumočníků si účtuje více než ti generačně starší, u překladatelů je

tomu naopak. 5. U překladů je angličtina nejlevnější, u tlumočení nejdražší. 6. Homogenizace profese, tj. začaly se stírat rozdíly v tržním chování jednotlivých skupin překladatelů a tlumočníků, což může vést paradoxně podle autorů k větší profesionalizaci. 7. Nominální sazby za překlad v jednotlivých regionech na Slovensku odpovídají koupěschopnosti v daném regionu. Například nominální cena za překlad v Bratislavském kraji je sice jedna z nejvyšších, ale v porovnání s hrubou mzdou patří mezi nejnižší na Slovensku. 8. Stagnace v oblasti uměleckého překladu. V této oblasti se za posledních třicet let nic nezměnilo (zejména pokud jde o honorář překladatelů).

Že máte, milí čtenáři a milé čtenářky, pocit, že byste se mohli pod to podepsat i zde v České republice?

IVANA ČEŇKOVÁ, ÚTRL FF UK

Profesní organizace na ÚTRL

Zástupci Jednoty tlumočníků a překladatelů JTP, Asociace konferenčních tlumočníků ASKOT a Komory soudních tlumočníků a soudních překladatelů KST ČR představovali 9. října t. r. své organizace studentům magisterského studia v oboru tlumočnictví na Ústavu translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Andreas Weber za JTP zdůraznil, že překotný vývoj na trhu i v oblasti technologií vede k stále větší nerovnováze mezi tlumočníkem či překladatelem a zadavateli, mnohdy světovými koncerny. Právě proto je důležité sdružovat se. Jednota umožňuje členství už studentům tlumočnických či překladatelských oborů, kteří tak získají přístup ke všem jejím materiálům, i slevy na placených akcích JTP.

Adéla Zummerová Kotasková pak představila ASKOT, výběrovou organizaci pro konferenční tlumočníky, a konečně Petra Kameníková KST ČR, která sdružuje soudní tlumočníky a soudní překladatele. Všichni zúčastnění zdůraznili, že zastoupené organizace tlumočníků a překladatelů usilují o pozvednutí profese tlumočníků a překladatelů, a že „společně jsme silnější“.

Novinky Nakladatelství Academia

www.academia.cz

ACADEMIA NAKLADATELSTVÍ

Jeronýmovy dny 2023

Letos se konaly v prvním listopadovém víkendu a byly již třicáté. Pořádala je opět Jednota tlumočníků a překladatelů ve spolupráci s Asociací konferenčních tlumočníků ASKOT, Českou komorou tlumočníků znakového jazyka (ČKTZJ), Komorou soudních tlumočníků a soudních překladatelů ČR (KST ČR), Obcí překladatelů (OP), Ústavem translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (ÚTRL FF UK) a Evropskou komisí. Pamětníci vzpomenou, že první ročníky byly vlastně miniveletrhem nakladatelů tištěných i elektronických slovníků, encyklopedií a elektronických pomůcek pro překladatele, jedna či dvě přednášky byly jen jeho doplňkem. Nyní na našem „Jeronýmovi“ nenajdeme již po mnoho let žádný prodej, ale tvoří jej naopak bohatý program přednášek, besed a prezentací – letos jich ve třech sálech proběhlo dohromady dvaadvacet a vystoupilo na nich osobně, nebo online, přes padesát přednášejících a tlumočících. Jak vidno z fotografií, o posluchače nebylo nouze.

V pátek 3. listopadu zahájili Jeronýmovy dny (foto 1, zleva) předsedkyně JTP **Amalaine Diabová**, ředitel ÚTRL FFUK **Tomáš Svoboda** a **Martin Stašek** z Generálního ředitelství pro překlady Evropské komise. Ten poté i celý odpolední program moderoval. **John O’Shea,** předseda výkonného výboru

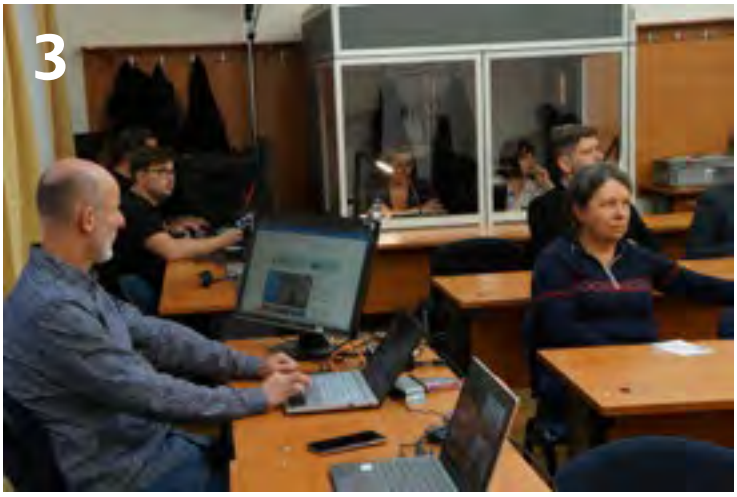

FIT Europe, evropské pobočky Mezinárodní federace překladatelů (FIT) pak vystoupil online v diskusi nazvané Překladatelé v Evropě dnes a zítra – nejen o výsledcích výzkumu ELIS 2023 (European Language Industry Survey) (foto 4 a 5). Tlumočení z angličtiny do češtiny a naopak se výborně zhostily (zleva, foto 2) kolegyně **Gabriela Babulíková** a **Hanka Čechová**. Za veškerou technickou přípravu a režii přenosu, vysílání i nahrávky vděčíme **Andresovi Weberovi** (na foto 3 zcela vlevo) a dále pracovníkům firmy **Elseya** (vlevo v pozadí). **Martin Djovčoš** z FF Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici a **Pavol Šveda** z FF Univerzity Komenského v Bratislavě a předseda Slovenskej asociácie prekladateľov a tlmočníkov (6) velice živou formou představili hlavní výsledky svého obsáhlého dotazníkového šetření o tom, zda a co se na Slovensku změnilo v překladu a tlumočení v letech 2015–2020. Na straně 5 tohoto čísla najdete recenzi jejich publikace na dané téma, nazvané Premeny prekladu a tlmočenia, z pera Ivany Čeňkové. **Klára Hěřmánková** ze společnosti Phrase (7) pak přednesla Úvod do posteditace, zatímco další Úvod, tentokráte do lokalizace, jsme slyšeli od **Josefa Kubovského** z Nimdzi (8). Závěrem pátečního programu hovořil **Lukáš Slunečko** z Generálního ředitelství pro překlady EK (9, 10) na téma AI@EC – využití umělé inteligence v překladatelské službě Evropské komise.

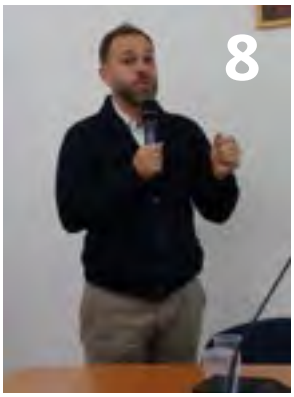

Sobotní dění v hlavním sále č. 16 K-centra na Senovážném náměstí zahájil program Host ASKOTU: **Julia Poger**: Znáte svou cenu? Marketing pro tlumočníky a překladatele. Jak vidno z fotografie 11, ve veselé shodě s přednášející moderoval **Libor Nenutil**. Dobrá nálada plynula i z kabiny, kde z angličtiny do češtiny a naopak perfektně tlumočily (foto 12, zprava) **Barbora Tite** a **Adéla Zummerová Kotasková**. O den později ASKOT pořádal s Julií Poger placený kurz. Následoval hojně očekávaný program AI – umělá inteligence jako hrozba nebo pomoc překladatele? Na fotografii 13 (zleva) moderuje **Edita Jiráková**, vystoupili literární překladatel **Viktor Janiš**, **Tomáš Svoboda**, ředitel ÚTRL FFUK a člen výkonného výboru JTP a **Jan Benýšek**, ředitel odboru insolvenčního a soudních znalců Ministerstva spravedlnosti ČR (též na foto 14). K tomuto programu také douška čestné členky JTP Dely Serrano v závěru tohoto článku. **Edita Jiráková** moderovala i další blok, nazvaný Podpora překladu a překladatelů v ČR (foto 16 zleva) a na panelovou debatu si pozvala **Zuzanu Zahradníčkovou**, ředitelku odboru umění, knihoven a kreativních odvětví Ministerstva kultury ČR, překladatele **Michala Švece,** člena výboru Obce překladatelů a Překladatelů Severu, a **Miroslava Poštu,** vedoucího skupiny audiovizuálních překladatelů JTP. Do hloubi jazykovědných výzkumů nás pak zasvětil mj. překladatel, tlumočník a vlastník největší sbírky slovníků, encyklopedií a publikací z oboru v ČR a možná v Evropě **Claudio Poeta**, (17) přednáškou nazvanou Jednoduše a stručně o monokolokabilních slovech (nevíte co to jsou? Např. slova vstříc, třetice, tratoliště, šlak. Kdo chcete vědět více, můžete si poslechnout na záznamu – viz linky na konci článku). Na závěr **Andreas Weber** (18, vpravo), tvůrce celého technického řešení Jeronýmových dnů a člen výkonného výboru JTP, uvedl našeho člena **Jiřího Tomana** (19) a jeho poutavou prezentaci Digitální překladatelské nomádství s ohledem na ergonomii pracoviště – natolik objevnou, že v příštím roce počítáme s jejím pokračováním.

V sále 201 vystoupil jako první **Michal Penc** (20) a spolu s **Karolínou Lochmanovou Strnadovou** (z videa) představili Digitální bibliografickou databázi překladů české literatury TraduCzechLit. Následovala prezentace **Barbory Gardelkové** z ČKTZJ (21) nazvaná Tlumočení v českém znakovém jazyku – jen tlumočit nestačí. S velkým ohlasem se setkalo představení výsledků průzkumu produktivity českých soudních překladatelů a cenotvorby v případech, kdy odměna není

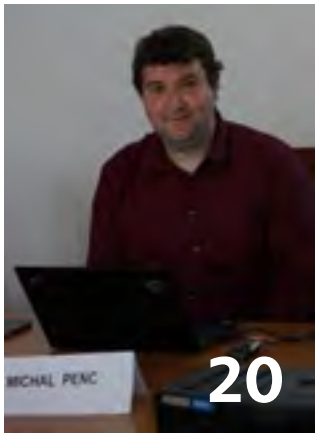

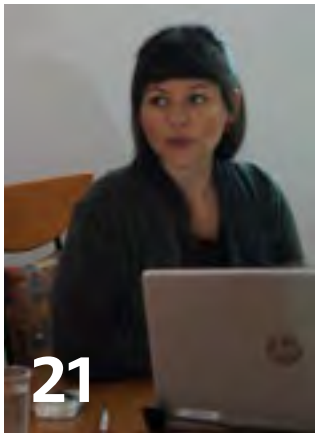

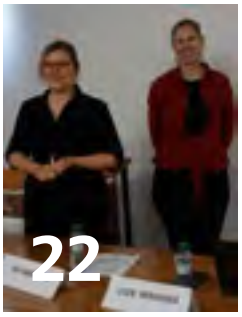

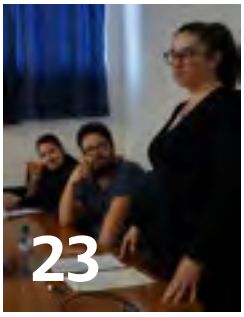

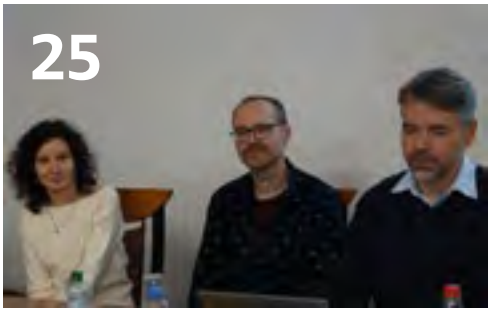

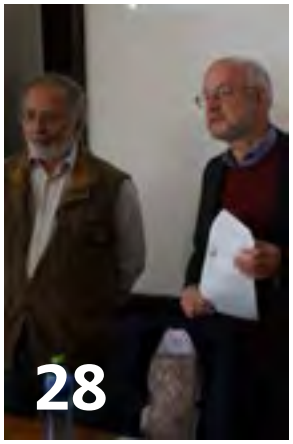

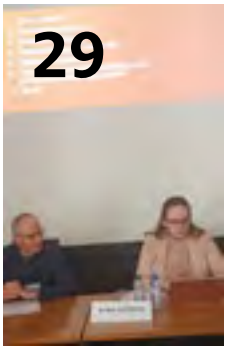

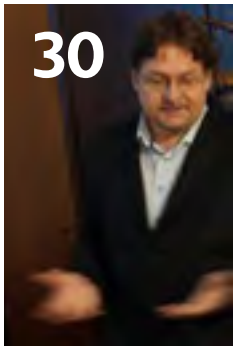

Záznam z pátečního programu Jeronýmových dnů najdete na adrese:
https://youtu.be/jat4P1bJI2g?si=m33KcCpaijTD6cjE

Nepřehlédněte na další straně doušku k Jeronýmovým dnům z pera naší čestné členky a emeritní značkařky Klubu českých turistů Dely Serrano. ➔

stanovena vyhláškou: **Ina Maertens, Lucie Bervidová** – Soudní překlady na volném trhu. Finance a ceny v roce 2023 (fotografie 22). Viz též článek autorek na str 26 tohoto čísla. **Gabriela Ganczarczyk** (23, vpravo) se ujala moderování panelu Překlad pro divadlo pohledem režie, dramaturgie i překladatele, kde dále vystoupili teatrolog, překladatel a dramaturg **Michal Zahálka** a anglistka, režisérka, doktorandka DAMU **Barbora Mašková** (též pohled do sálu na obr. 24). Poslední program byl věnován Projektu UP-TRANS (Up-skilling Translators) v rámci výzvy Národní plán obnovy NPO. Představili jej (foto 25 zleva) **Vanda Obdržálková**, **Tomáš Duběda** a **Tomáš Svoboda,** všichni z Ústavu translatologie FF UK.

Komora soudních tlumočníků a soudních překladatelů zahájila program v sále 254 (foto 27) blokem nazvaným Aktuální trendy v oblasti soudního překladu a soudního tlumočení. Hovořili (foto 26 zleva) **Martin Mikuláš**, předseda KST ČR, **Miroslav Jurman**, soudce Krajského soudu v Českých Budějovicích (samosoudce na insolvenčním úseku, člen Republikové rady Soudcovské unie) a online **Barbara Rovan**, prezidentka Evropské asociace právních tlumočníků a překladatelů EULITA, jíž je KST ČR aktivním členem.

Poté jsme vyslechli další přednášku věnovanou historickým svazkům mezi Nizozemím a Čechami, tentokrát v oblasti náboženství: **Lidová víra z Nizozemí v Čechách**. Jako již několikrát v našem sídle, nizozemsky hovořil **Piet Schepens** (foto 28 vpravo), tlumočil **Ruben Pellar.** Na otázku O kolik naroste překlad z češtiny do němčiny a naopak? aneb Kvantitativní změny translátu při překladu z češtiny do němčiny ve svém vystoupení odpověděla **Klára Kučerová** (29), uvedl ji **Otto Pacholík**. V další části sobotního programu **Pavel Ryška** (30) hovořil o Specifikách práce při překladech elektrotechnických norem z angličtiny do češtiny. **Radka Vegrichtová** (31), předsedkyně Asociace českých překladatelských agentur (ACTA) nás seznámila s Aktuálními trendy v oblasti překladatelských služeb. Závěr dne patřil překladateli **Martinovi Štulíkovi** (32). V přednášce Jak si ulehčit práci? Technologie ve službách překladatele hovořil o moderních technologických nástrojích a jejich praktickém využití.

foto KATARZYNA FILGASOVÁ A PETR KAUTSKÝ

EJ–AJ – Papír všechno snese!

El papel lo aguanta todo. Le papier contient tout. Le papier endure et ne rougit de rien. (souffre tout). The fairer the paper, the fouler the blot. Paper holds everything. Everything hold up on paper. Youth ad white paper take any impression. Paper won't blush. White paper takes any impression. One can write down anything. Pens may blot, but they cannot blush. „Bumaga vsyo terpit". (A to jsem nedráždila „umělou inteligenci" protože to neumím… a tak strýček Gúgl mi předhodil toto a vidíte, jaké tam jsou „hovězinky").

Děkuji organizátorům Jeronýmových dní 2023 (Pietrovi, Amalaine a vejborům) za program z velké části věnovaný UMĚLÉ INTELIGENCI, o které Tomáš, k mému potěšení řekl (parafrázuji), „Je to spíš umělé než inteligence". K napsání těchto řádek mne vede fakt, že několik přítomných (ex studentek) mi řeklo: „Co tady děláš?", možná narážely na mých 80+*, tak jsem odpovídala „Já jsem strašně zvědavá." (Ája může potvrdit). My jsme psávali na stroji za 21,– Kč normostránka, teď je to na kompu za 450,–. Ke konci mé „profesionální překladatelské činnosti" jsem říkávala klientům: „mně to trvá dlouho, já neumím překládat rychleji…" (Něco podobného, ale umělecky, naznačil Viktor, jehož češtinu velmi obdivuji a jsem přesvědčená, že UI nemá šanci zaútočit na jeho kreativní činnost). Po vyslechnutí pěkných příspěvků o „posteditaci", „lokalizaci", „AI@EC využití AI – v překl. službě EK" a „AI hrozbě nebo pomoc?" jsem došla k závěru, že bycha už nedohoním, ale kdykoli mi expert, nebo „využivatel" té úžasné pomocnice nabídne poučení, přiběhnu, ale přestože nic nepochopím (nebo jen velmi málo), budu žasnout. Držím palce studentům a studentkám translatologie, protože oni/ony TO pochopí, oni/ony TO uchopí a bude jim TO sloužit.

DELY SERRANO

(*Zatím jsem psala „nekrology" na moje/tvoje/naše kolegy/kolegyně, ale teď jsem musela PODĚKOVAT všem mladým a mladším. „Ta, co ničemu nerozumí".)

Titulky nejsou jen berlička

Jsou titulky jen berličkou k pochopení děje? Dá se na nich ušetřit nasazením strojového překladu? Podle globální manažerky překladatelské agentury Skřivánek, Jaroslavy Ouzké, ano.

Server euro.cz nedávno vydal **článek**, v němž se Ouzká rozpovídala o spolupráci se streamovacími platformami a o využití nejnovějších technologií. Text vyvolal mezi překladateli vlnu nesouhlasu a je v něm bohužel několik výroků, které jsou nejen mylné, ale poukazují i na nepochopení práce překladatele.

Snad nejkontroverzněji působí vyjádření, kdy Ouzká přirovnává titulky k berličce, jejíž zhotovení si můžeme usnadnit strojovým překladem.

Dovolujeme si s paní manažerkou ani v jednom nesouhlasit. Ale popořadě: titulky rozhodně nepokládáme za berličku či doprovodný prvek k audiovizuálnímu dílu, ale za jeho nedílnou součást. Dobře vyrobené titulky divákovi zprostředkují nejen syrové emoce původního znění, ale například i možnost zlepšit se v daném jazyce. Kvalitní titulky neruší a na velmi omezeném prostoru splynou s dějem natolik, že je divák ani nevnímá – třeba si vynalézavě poradí se slovními hříčkami tak, že vyzní vtipně i v cílovém jazyce. Proto pokud překlad svěříme stroji či nepříliš kvalitnímu překladateli, je o zkažený zážitek postaráno.

V článku je několikrát skloňováno Disney+. Bohužel velmi nekonzistentní kvalita titulků zrovna na této platformě svědčí o tom, že řada agentur k titulkům skutečně přistupuje jen jako k „berličce“ a šetří, kde se dá.

O titulcích se přitom dá mluvit jako o jisté formě umění. Jsou chráněné autorským zákonem, což z nich činí autorské dílo. Bylo by tedy smutné, kdyby se staly obětí korporátní honby za snižováním nákladů. Do velké míry bude záležet na divácích, zda se spokojí se strojem obstaranou berličkou, nebo budou požadovat kvalitu a lidskou kreativitu.

Optimismus v tomto směru dodává facebooková skupina Překladatelské perly. Aktuálně čítá přes 130 tisíc členů a jsou zde na denním pořádku příspěvky upozorňující na mizerné titulky, jež nám placené služby jako Disney+ nebo Netflix leckdy nabízejí.

S něčím podobným se můžeme setkat i na portálu titulky.com, kam uživatelé často nahrávají titulky „ripnuté“ z různých streamovacích platforem. V popisku mívají uvedeno, že jsou „z kvalitního zdroje“. Pokud ale jejich kvalita neodpovídá očekávání, uživatelé nad nimi lamentují.

Přejděme teď ke strojovému překladu. Řada překladatelských agentur dnes argumentuje, že tato technologie překladatelům šetří čas. Mohou se prý díky ní více věnovat kreativní části své práce, nemusí tolik „datlovat“ a mají prostor se déle zamyslet nad tím, jaké řešení použít, aby výsledek vyzněl co nejlépe.

Jenže zkušenosti z praxe v kreativních oborech (mezi něž se audiovizuální překlad řadí) hovoří jinak. Překladatelé namítají, že pokud před ně někdo postaví již přeložený, nedokonalý text, je pro ně těžší se od něho odpoutat a přijít s nápaditou náhradou. Jako přirovnání by se dala použít situace,

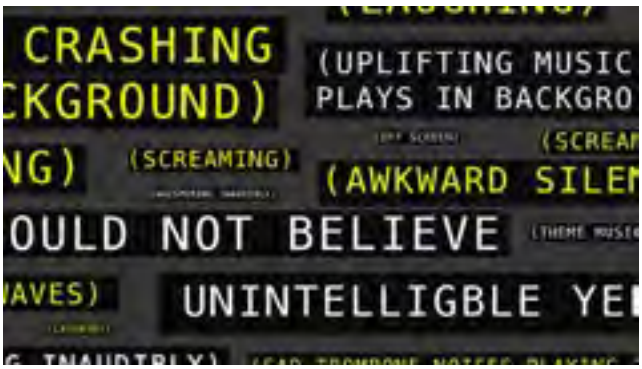

kdy jeden počítá od jedničky do stovky a druhý mu do ucha šeptá libovolná čísla. Takzvaná post-editace strojového překladu mnohdy zabere více času než „klasický“ překlad a není proto divu, že většina titulkářů strojový překlad bez váhání maže a překládá „od nuly“.

Proti využití této technologie v audiovizuálním překladu hovoří i skutečnost, že „datlování“ tvoří jen nepatrný zlomek času audiovizualisty. Ten naopak většinu pracovní doby tráví přemítáním nad tím, jak danou repliku, rozpoložení postavy a scénu obecně co nejlépe vyjádřit v cílovém jazyce. Zároveň při tom musí dbát na technické parametry, především na rychlost čtení. Tu strojový překlad ignoruje a moc nepomůže ani s krátkými větami, neboť mu (zatím) chybí většina důležitých složek kontextu – tón hlasu, mimika herce, hudba, obraz, prostředí nebo informace o použití slangu, pohlaví postav, vztazích mezi nimi a z toho plynoucího tykání nebo vykání. Jelikož strojový překlad „vyhazuje“ jen omezený počet řešení, hrozí navíc jeho nadužíváním zplošťování jazyka a jeho postupné ochuzování o méně časté výrazy.

Ruku v ruce s tím vším jde praktika, kterou dnes zkouší řada agentur a k níž se v článku nepřímo doznává i manažerka Ouzká – totiž snižování sazeb zdůvodněné nasazením strojového překladu a s tím související domnělou úsporou času. S ohledem na fakt, že nám stroj čas neušetří (spíše naopak), je takový přístup nefér. Není správné, aby nám strojový překlad zadavatelé nutili, a ještě nám za to snižovali sazby – obzvlášť, když je jeho nasazení pro nás spíše kontraproduktivní.

Měli bychom zdůraznit, že se nestavíme proti využívání nových technologií. Stavíme se proti jejich zneužívání, neférovému tlaku na snižování sazeb a slábnoucímu důrazu na kvalitu.

Strojový překlad se tedy pro audiovizuální díla nehodí. Je ale nějaká technologie, která by nám práci usnadnila? Ano. Potenciál by mohl mít třeba takový nástroj, který má tzv. překladovou paměť a hlídal by nám konzistentnost mezi jednotlivými epizodami. Jako zajímavé řešení se nabízí i hlasové zadávání. To by nám ušetřilo čas s oním úmorným „datlováním“, které zadavatele zjevně tak trápí a jehož nás chtějí ušetřit.

Více se na toto téma dočtete například ve skvěle zpracovaném **Manifestu AVTE o strojovém překladu**.

Dnešní rozmach neuronových sítí, jazykových modelů a umělé inteligence má samozřejmě i světlou stránku. Tyto nástroje jasně září především v oblasti osobního použití. Běžným uživatelům otevírají dveře do světa a prostřednictvím automatického překladu jim například umožňují sledovat cizojazyčné videorecepty na YouTube. Takto uměle vytvořené titulky jsou sice dosti kostrbaté, ale k pochopení postupu stačí.

Nutno však podotknout, že turecké recepty na zapečenou zeleninu jsou jedna věc a filmová tvorba věc druhá. Ta si vyžaduje léta kreativní a zapálené spolupráce až stovek lidí. Pokud někdo tvrdí, že filmové titulky stačí prohnat strojem a jen je doladit, svědčí to o jeho neúctě nejen k filmovým tvůrcům a titulkářům, ale i k samotným divákům.

PETR REMIS ČERMOCH

FF opět v Přelouči

Zástupci JTP se i letos zúčastnili slavnostního předávání cen Františka Filipovského, proběhlo v neděli 17. září 2023 v Přelouči. Ocenění za nejlepší dabing se v rodišti vynikajícího herce a dabéra udělovalo již po devětadvacáté. Jednota tlumočníků a překladatelů, za přispění Obce překladatelů, uděluje cenu za překlad a úpravu dialogů – tentokrát ji získaly **Zuzana Josková** za překlad a **Pavlína Vojtová** za dialogy filmu *Paní Lowryová a syn*.

Pořad uváděl, jako vždy vtipně a pohotově, **Ondřej Kepka** (foto č. 1). **Ája Šourková** vyhlašuje – do této chvíle ještě neznámá – jména našich laureátek **Zuzany Joskové** a **Pavlíny Vojtové** (2). Na třetí fotografii uprostřed úpravkyně Pavlína Vojtová a na čtvrté pak již obdarovaná – trofej převzala i za nepřítomnou Zuzanu Joskovou.

Výsledky 29. ročníku Cen Františka Filipovského za dabing 2023

Cenu Františka Filipovského za nejlepší ženský herecký výkon v dabingu, kterou uděluje Město Přelouč, získala **Hana Talpová** za roli *Elizabeth Lowryové* (Vanessa Redgrave) ve snímku Paní Lowryová a syn v režii Alice Hurychové. Film vyrobila Česká televize.

Cenu Františka Filipovského za nejlepší mužský herecký výkon v dabingu, již uděluje Město Přelouč, získal **Zdeněk Junák** za roli dědečka Tuitjese (Kees Prins) ve filmu *Kvík*, v režii Aleše Zbořila. Pro AČFK vyrobila Brněnská soukromá televize.

Zvláštní cenu poroty za dětský herecký výkon v dabingu do 15 let věku dítěte „KOUZELNÝ PRSTEN“ uděluje Herecká asociace a garantem je Ondřej Kepka. Získal ji **Kristian Páca** za roli Mikuláše (Simon Faliu) ve filmu *Mikulášovy patálie: Jak to celé začalo* v režii Jiřího Sádka. Pro Aerofilms vyrobilo Studio Fontána.

Cenu Františka Filipovského za zvuk dabingu, kterou uděluje Asociace pracovníků se zvukem a Ochranná asociace zvukařů – autorů z.s., získal snímek *Princezna rebelka* a zvukaři **Michal Vašica** a **Tomáš Krchlík**. Pro Bontonfilm vyrobila Tvůrčí skupina Josefa Petráska ve studiu ProTime.

Cenu Františka Filipovského za překlad a úpravu dabovaného audiovizuálního díla uděluje Jednota tlumočníků a překladatelů za přispění Obce překladatelů a tentokrát ji získal snímek *Paní Lowryová a syn* a **Zuzana Josková** za překlad a za dialogy **Pavlína Vojtová**. Film vyrobila Česká televize.

Cenu Františka Filipovského za mimořádné dabingové zpracování audiovizuálního díla, kterou uděluje Český filmový a televizní svaz FITES, z. s., vyhrál snímek *Pinocchio* Guillerma del Tora v režii **Jakuba Hejdánka**. Pro Netflix vyrobila DW Agentura.

Cenu Františka Filipovského za dabingové zpracování televizních nebo filmových snímků animované a dětské tvorby, již uděluje Město Přelouč, letos vyhrál film *Mikulášovy patálie: Jak to celé začalo* a režisér snímku **Jiří Sádek**. Pro Aerofilms vyrobilo Studio Fontána.

Cenu Františka Filipovského za dabingové zpracování TV seriálu uděluje Český filmový a televizní svaz FITES, z.s. a získal seriál *Císařovna* v režii **Daniela Košťála**. Pro Netflix vyrobila Společnost Iyuno-SDI Group.

Cenu Františka Filipovského za dlouhodobé herecké mistrovství v dabingu udělila letos Herecká asociace **Aleně Procházkové**, **Jiřímu Pragerovi**, **Jiřímu Štěpničkovi** a **Janu Vlasákovi**.

Cenu Františka Filipovského za dlouhodobou mimořádnou dabingovou tvorbu udělil Český filmový a televizní svaz FITES v letošním roce **Jiřímu Kvasničkovi** a **Petrovi Pospíchalovi** za celoživotní mistrovství v oboru režie dabingu.

Ochranná asociace zvukařů navrhla za celoživotní mistrovství v oboru dabingový mistr zvuku **Lubora Hochmanna**.

O soutěži a dalších zajímavostech ze světa překladu a úpravy dialogů můžete zhlédnout v dokumentu České televize *UMĚNÍ DABINGU 2023 – 29. ročník Ceny Františka Filipovského* **https://www.ceskatelevize.cz/porady/15280844201-umeni-dabingu-ceny-frantiska-filipovskeho/22356226821.**

Kompletní záznam celého letošního přeloučského programu, jenž byl v přímém přenosu, vysílán na internetu, je ke stažení zde: **https://www.ceskatelevize.cz/porady/15280844201-umeni-dabingu-ceny-frantiska-filipovskeho/22393800255/**

O dabingové soutěži Ceny FF a její histoiri se dozvíte více na oficiálních stránkách **https://www.cffd.cz**.

Cena Josefa Jungmanna za rok 2022 udělena

Dne 5. 10. 2023 udělila Obec překladatelů v prostorách pražského Goethe-Institutu Cenu Josefa Jungmanna za rok 2022 a další ocenění. Porota vedená předsedkyní Petrou Martínkovou pracovala ve složení Alice Flemrová, David Petrů, Michael Půček a Václav Štefek.

Cena Josefa Jungmanna za rok 2022

Patrik Ouředník za překlad z francouzštiny.
François Rabelais: *Pantagruel* (Volvox Globator).

Mimořádné tvůrčí prémie

Jarmila Horáková za překlad z rumunštiny.
Tatiana Țîbuleac: *Skleněná zahrada* (Větrné mlýny).
Aleš Kozár za překlad ze slovinštiny.
Boris Pahor: *Nekropole* (Protimluv).

Tvůrčí ocenění

Lucie Bregantová za překlad z angličtiny.
Becky Chambersová: *Žalm pro divostrojné* (Host).
Tereza Marková Vlášková za překlad z angličtiny.
Maggie O'Farrellová: *Hamnet* (Argo).
Jakub Šedivý za překlad z ruštiny. Guzel Jachina: *Vlak do Samarkandu* (Prostor).

Prémie Tomáše Hrácha

Anna Štádlerová za překlad ze španělštiny.
Benjamín Labatut: *Strašlivá závrať* (Paseka).

Krameriův vinš

Václav Jamek za dlouholetou obětavou práci v porotě Ceny Josefa Jungmanna.

Síň slávy

Jiří Našinec za setrvalou kvalitu převodu významných děl z rumunštiny a francouzštiny.

Stipendium Hany Žantovské na překlad poezie (donátorů Ireny Murray Žantovské a Michaela Žantovského)

Jana Pokojová na nový překlad sbírky *Dvacet básní o lásce a jedna píseň ze zoufalství* chilského básníka Pabla Nerudy; vyjde v nakladatelství Dybbuk v roce 2024.

PŘEVZATO ZE STRÁNEK OBCE PŘEKLADATELŮ

http://www.obecprekladatelu.cz/aktualni-informace.htm

Projev předsedkyně poroty Ceny Josefa Jungmanna Petry Martínkové

Krameriův vinš

V letošním roce porota uděluje Krameriův vinš váženému kolegovi VÁCLAVU JAMKOVI jako poděkování za obětavou práci pro Obec překladatelů vykonávanou zejména během jeho dlouholetého předsedání porotě Ceny Josefa Jungmanna, jež se vždy vyznačovalo noblesou a vtipem.

Díky vám všem, kdo jste vážili cestu, někdy i dlouhou.

Díky Obci překladatelů za to, že mi svěřila vedení poroty a dala i volnou ruku stran její sestavy.

Díky porotě a všem zúčastněným stranám – lektorům a konzultantům – za důvěru, ochotu a námahu.

Všem, kdo nabídku porotcovské spolupráce ať interní či externí zvážili, budiž dík za vynaložené úsilí a projevenou podporu.

A dík budiž všem, kdo knihy čtou, neb bez nich bychom tu nebyli nebo nebyli vůbec.

A na čestném místě vzdejme díky všem těm, kdo se na vzniku knih podílejí, neb bývají mnohdy ještě neviditelnější než my překladatelé.

Překladatel má být neviditelný, má sloužit autorovi, knize, čtenáři. Vzpomeňme na paní Petrušku Šustrovou, laureátku Krameriova vinše, a dnes už památný soubor jejích rozhovorů s překladateli, *Služebníky slova*. Obec překladatelů mi prostřednictvím poroty Ceny Josefa Jungmanna propůjčila hlas, tedy bych na tomto místě svými slovy ráda posloužila všem, kdo se za uplynulý rok na překladatelském poli vyznamenali, byť oficiálního uznání vzhledem k danému počtu ocenění nemohou dojít zdaleka všichni. Do téhle civilní služby se dávám s vědomím, že uznání, byť neoficiální, ze strany kolegů může mít pro překladatele obzvláštní cenu. Pokaždé je jmenuji v abecedním pořadí.

Úvodem fakta

Porota pracovala v premiérové sestavě: romanistka Alice Flemrová, čerstvá laureátka CJJ, anglista David Petrů, germanista Michael Půček, oba v soutěži CJJ též již ocenění, a rusista Václav Štefek. Vzhledem ke geografickým vzdálenostem, které nás dělí, spolupráce po celou dobu probíhala též v premiéře korespondenčně. S potěšením konstatuji, že jsme při tom překonávali distance pouze zeměpisné, nikoli názorové.

Nejen proto, že 32. ročník byl tak vyrovnaný. Přihlášeno bylo 76 titulů (pro srovnání: loni byl počet nadprůměrný – 92).

Jako prvořadý hold bych vzdala úctu pokračující překladatelské tvorbě laureátů, jimž pravidla soutěže CJJ znemožňují další účast. Za všechny bych jmenovala aspoň ty, jejichž překlady byly i přesto letos do soutěže přihlášeny a nadto se patrně řízením samotného sv. Jeronýma objevily i mezi veřejně oznámenými užšími nominacemi. Budiž tedy čest anglistovi Jiřímu Hanušovi, dlouholetému předsedovi poroty Václavu Jamkovi, romanistovi Jiřímu Pelánovi a germanistovi Jiřímu Stromšíkovi.

Jazykové oblasti z pohledu českého knižního trhu hlavní byly klasicky zastoupeny tituly převážně – v tomto pořadí – germánské, románské a slovanské provenience.

Za všechny bych ráda upozornila na knihy, které z hlavního proudu v tom dobrém vybočují, nicméně na oficiální ocenění letos z různých důvodů nedosáhly.

Spíše jen symbolicky byly zastoupeny orientální jazyky. Vedle tradičně kandidující japonštiny, o kterou se letos při svém orientalistickém přesahu lektorsky postaral pan kolega Václav Štefek, a hebrejštiny, tedy jazyků v průběhu historie soutěže pravidelně oceňovaných – zde bych vyslovila uznání již oceněné hebraistce Lence Bukovské za vytrvalé úsilí při kvalitním výběru i převodu současné izraelské literatury, letos zastoupené hned třemi jejími překlady – se turečtina účastnila výrazným titulem, který bych vyzdvihla s nadějí, že se turkolog Petr Kučera po letech v naší soutěži neoceněných zásluh dočká oficiální ceny: objemný román *Sultánův kuchař* si krom speciálních

znalostí hlavně z kulinární oblasti vyžádal především hlubší obeznámenost s osmanskou turečtinou, což předpokládá povědomí též o perštině a svébytném písmu, nicméně sám autor Sayigin Ersin přiznává, že spíš než velkou literaturu stvořil velkou pastvu pro čtenářovy smysly.

Loni měly naopak literatury stojící stranou tržních proudů silné zastoupení. Po dlouhých letech došla ocenění arabština (román *Smrt je dřina* syrského autora Chálida Chalífy vydalo v překladu Jitky Jeníkové nakladatelství Akropolis) a premiérově též vietnamština (sbírku povídek Nguyena Huya Thiepa pro nakladatelství Argo pod názvem *Když není král* přeložil Petr Komers).

Letos se žádný objev v těchto vodách nekonal, dobrou zprávou však je, že do budoucna se na nejednom pracuje – to bych vyzvedla i jako zásluhu Obce překladatelů, poněvadž ocenění v její soutěži působí nejen jako povzbuzení pro překladatele, ale i nakladatele.

Zablýsklo se ale na časy romštině, ačkoli se zúčastnila jen zprostředkovaně vedle angličtiny v autobiografické próze *Čhávata z manéže*. Autor Gary G. Steele pochází z dynastie světských, konkrétně cirkusáků neboli jauneráků, kteří se vymezují proti hantýrkou řečeno cintojkům čili stánkařům. Knihu vydalo nakladatelství romské literatury Kher ve čtivém přetlumočení Karolíny Ryvolové, v poutavém a zároveň pouťovém výtvarném provedení připomínajícím knížky lidového čtení, s ručně vlepovanými kolorovanými fotografiemi a hlavně pečlivě zpracovaným slovníčkem.

V tomto směru nejde o tendenci, natož pozitivní diskriminaci. Porota rozhoduje podle daných kritérií, padni komu padni. Je přitom stará vesta, že nízká kvantita knižně vydané překladové produkce v této oblasti bývá často vyvážena vysokou kvalitou. Stále platí, že má-li se dílo prosadit navzdory tlakům – doplňte si jakým v tom které případě – musí stát za to. Zpravidla tak spatřují světla čtenářského světa mimořádné autorské / překladatelské / ediční počiny – opět až na smutné výjimky potvrzující pravidlo, jako například v minulosti vzácně se vyskytující a mně zrovna tolik drahá indonéština.

Obecně lze konstatovat, že řemeslná úroveň překladů byla v úhrnu solidní; až na skutečně statistické výjimky, které se nepočítají, nebylo třeba žádný titul vyřadit.

Zato redakce nebyla vždy adekvátní, zejména u nakladatelství Host se to v letošním ročníku zdálo žel bezmála pravidlem, jak o tom bude ještě řeč.

Jinak i tentokrát převažovaly novinky. U opětovných překladů – měli jsme ostatně přelomové výročí odchodu George Orwella a s překlady zejména *Farmy zvířat* se doslova roztrhl pytel – žádný výrazně nepředčil kvality již existujících převodů, třebaže některé zasluhují uznání.

Co do žánrového a tematického složení letošní ročník obecně odrážel dobu, a tedy i soudobou literaturu.

Do tohoto trendu zapadá i premiérová účast nakladatelství ConQueer – jde sice s dobou, ale literární ani překladovou úrovní přihlášených titulů standardu soutěže bohužel zdaleka nedosáhlo a do aktuální problematiky rodu z jazykového hlediska, soudě podle předloženého materiálu, zatím nic nového nevneslo – na rozdíl od „neprogramního“ titulu, který právě v tomto ohledu ocenění došel.

Jako další literární trend se čím dál patrněji jeví prolínání beletrie a literatury faktu, zvláště ve skandinávské literatuře. Překladatelé se s touto tendencí setrvale vyrovnávají ku prospěchu čtenáře: za všechny jmenujme skandinavistku Martu Bartoškovou a její převod ekologicky laděné prózy islandského autora Andriho Snaera Magnasona s názvem *O času a vodě*. Spojení prastarých mýtů, autorovy rodinné historie a vědeckých faktů převedla s obdobně brilantní suverenitou, zjevně vykoupenou ohromným překladatelským vypětím, jako žánrově obdobné, byť tematicky odlišné a v soutěži loni oceněné dílo *Ženská na 1000 stupňů* dalšího Islanďana Hallgrímura Helgasona. Oba tituly vydalo nakladatelství Argo.

Vedle všech, jejichž jména i díla tu už s uznáním zazněla, bych výslovně jmenovala všechny již dříve oceněné, kteří i letos osvědčili, že ocenění zasluhují za výběr autora / díla i kvalitu překladu, byť místa na stupních oceněných musejí tentokrát přenechat jiným.

- rusista Libor Dvořák a jeho autor, ruský postmodernista Vladimir Sorokin
- anglistka Alena Dvořáková a britsko-japonský nobelista Kazuo Ishiguro
- anglistka Dominika Křesťanová za překlad románu *Quijote*, neotřelé převyprávění cervantesovského příběhu z pera u nás již zavedeného anglo-amerického autora indického původu Salmana Rushdieho
- anglistka Lenka Sobotová, která by u nás byla došla ocenění nebýt toho, že nás předešla porota ceny Magnesia Litera (román *Shuggie Bain* od skotsko-amerického autora Douglase Stuarta – autobiografický obraz dospívání na glasgowském sídlišti osmdesátých let – tedy netřeba představovat)
- ugrofinisté Vladimír Piskoř a Michal Švec
- anglista Miloš Urban
- skandinavistka Jarka Vrbová

Síň slávy

Do Síně slávy je letos uveden překladatel z rumunštiny a francouzštiny JIŘÍ NAŠINEC, nositel Ceny Josefa Jungmanna za rok 2014 a loňský laureát Státní ceny za překladatelské dílo, jehož úctyhodná překladatelská bibliografie už po desetiletí setrvale vykazuje vysokou uměleckou kvalitu.

Patří mu uznání a dík nejen za lví podíl na objevování a zprostředkování rumunsky píšících autorů pro české čtenáře a za vytrvalou překladatelskou péči o dílo Charlese Nodiera, ale také za invenční kultivování českého jazyka.

Pochvalné zmínky

Pochvalnou zmínku zaslouží naši kolegové, ať dříve ocenění nebo ne, jmenovitě:

Marta Eich za román *Pakáž* rakouské spisovatelky Moniky Helferové. Informačně hutný, zčásti autobiografický, zčásti fiktivní text rodinné historie není po stránce lexikální a syntaktické nikterak jednoduchý. Překladatelka Marta Eich se však s těmito nesnadnostmi vypořádala veskrze solidně.

Jitka Hanušová za překlad románu *Fazóna* od finského spisovatele Miiky Nousiainena. V knize vážně-nevážně tematizující rodinnou / partnerskou problematiku překladatelka živě vystihla pestré jazykové rejstříky textu v přímé i nepřímé řeči. Na neměnně kvalitní úrovni uvádí do češtiny finskou literaturu (kvalitního) středního proudu i náročného druhu (loni ji těsně minulo ocenění za převod básnické sbírky *Zimní palác* finského modernisty Paava Haavikka, vydalo nakladatelství Dybbuk).

Bohužel právě tento román přesahující meze populárního žánru v češtině trpí vadami, ne třeba zásadními, zato početnými, které jdou na vrub redakce, a to hned dvakrát: takzvaná bohemistická redakce ponechala bez povšimnutí i ta místa, která vidět měla, o těch přímo vázaných na finská specifika ani nemluvě. Chtěli bychom proto apelovat na nakladatele obecně – a již jednou nechvalně zmíněné nakladatelství Host zvláště –, aby redakci věnovali náležitou pozornost a texty dávali přehlédnout i specialistům na výchozí jazyk. V tomto směru může naopak sloužit za vzor ostravské nakladatelství Protimluv, o němž bude řeč dále.

Tomáš Havel za překlad memoárů *Roky* loňské nobelistky Annie

Ernauxové z francouzštiny. V letošních nominacích se sešly hned tři vzájemně žánrově i stylisticky odlišné tituly ve velice solidním překladu Tomáše Havla. V případě prózy Annie Ernauxové je třeba vyzdvihnout překladatelův citlivý přístup a lexikální bohatost. Text z velké části založený na výčtech a útržcích vzpomínek může působit „snadně“, ale ve skutečnosti opak je pravdou, chceme-li dosáhnout plynulosti a autentičnosti, jež je cítit z originálu. Stejně jako i u jiných knih nakladatelství Host mohla pečlivější redakce text pozvednout k dokonalosti.

Petr Onufer za překladatelsko-badatelské úsilí na přetlumočení stěžejního díla 20. století, básnické skladby *Pustá země* anglo-amerického modernisty Thomase Stearnse Eliota a popularizační snahy obecně s ohledem na celou jeho edici poezie vycházející v režii nakladatelství Argo; ku prospěchu čtenářské i překladatelské věci je, že nyní máme na výběr o převod víc, ať z hlediska vkusu (prosté čtení) či účelu (citace).

Jan Petříček za *Sbohem a jiné prózy* – objevný výbor představuje francouzského klasika Honorého de Balzaca jako mistra drobnokresby v různých žánrových i tematických polohách. Překladatel Jan Petříček své porozumění tomuto autorovi a jeho tvorbě v českém prostředí ne zcela známé prokázal už v předchozí sbírce *Neznámé veledílo a jiné prózy* (oba svazky vydalo nakladatelství Maraton).

Martin Pokorný za překlad knihy *Vějíře Markýze de Sade*. Americká multižánrová umělkyně Rikki Ducornet v nerozsáhlé, zato hutné próze, u nás vydané péčí nakladatelství Rubato, formou postmoderní koláže rozvíjí surrealistické tendence. Překlad do češtiny je obzvlášť cenný citlivým převedením a zapojením vulgarismů. Obecně nutno ocenit, jakým způsobem překladatel v českém prostředí soustavně vdechuje nový život zásadním dílům hlavně anglojazyčné rané moderny a jak ve výrazu optimálně vystihuje rovnováhu mezi současným jazykem a dobovou patinou.

Konstantin Šindelář za zdařilý překlad historického románu *Srdce tajgy* z pera pozoruhodného, leč u nás téměř neznámého ruského prozaika Alexeje Ivanova. Překladatel vhodnou volbou jazykových prostředků a invenčními, zároveň však citlivými řešeními v oblasti onomastiky zpřístupňuje českému čtenáři jinak poměrně obtížně čitelný text bohatý na historické, kulturní a náboženské reálie původních uralských národů. Vydalo nakladatelství Host.

Ocenění

Tvůrčí prémie

Lucie Bregantová

za přínosné jazykové řešení genderové problematiky ve specifickém podžánru science fiction, takzvaném solarpunku / hopepunku nabízejícím oproti tradičně dystopickému / utopickému ladění sci-fi udržitelně optimistickou notu. Populární žánry obecně stále častěji přesahují v tom nejlepším vlastní meze a úměrně tomu u nás často nacházejí přetlumočitele, kteří dovedou překročit hranice vlastního řemesla. Právě za takový přesah a zároveň posun v čím dál frekventovanějším vyjádření genderu zasluhuje ocenění Lucie Bregantová. V meditativní vědecko-fantastické novele o společném putování osamělých zástupců dvou nekompatibilních ras, lidské a robotí, *Žalm pro divostrojné* od oceňované americké scifistky Becky Chambersové kmenová redaktorka nakladatelství Host ukázala, jakými způsoby lze do češtiny ústrojně zakomponovat tak cizorodý prvek, jako je nebinární rod. Překlad vydala ve svém domovském nakladatelství.

Tereza Marková Vlášková

České vydání románu *Hamnet aneb Něžný příběh zapomenutého syna*, v němž populární britská autorka Maggie O'Farrellová poeticky domýšlí část životních osudů rodiny alžbětinského dramatika, představuje reprezentativní ukázku překladatelčiny práce. Tereza Marková Vlášková celou svou dosavadní tvorbou, bohatou rozsahem i obsahem, zpravidla s etnickým anebo obecně společenským přesahem, prokazuje, že si umí vybrat knihu – kultivované čtení, spojující poutavost se sdělností a přesahující rámec takzvaného vyššího populáru – a stejně dovede volit i slova – s citem a svědomitým zaujetím; překračuje tak meze pouhého řemesla. V roce 2016 zvítězila v kategorii próza Soutěže Jiřího Levého a loni užuž dosáhla na Prémii Tomáše Hrácha překladem románu *Chodící zázrak* od amerického autora Jonathana Milese. Jak lze podle aktuální produkce jejího domovského nakladatelství Argo soudit, vysoko nastavenou laťku na poli toho nejlepšího z mainstreamu drží, ne-li zvyšuje i ve čtvrté desítce překladových titulů.

Jakub Šedivý

Porota se rozhodla udělit tvůrčí prémii Jakubu Šedivému za překlad románu tatarské spisovatelky Guzel Jachinové *Vlak do Samarkandu*, vydaný nakladatelstvím Prostor, s přihlédnutím ke dvěma předchozím překladům románů téže autorky – *Zulejka otevírá oči* (česky 2017) a *Děti Volhy* (česky 2020). Překladatel, čerstvý laureát Ceny Rudolfa Medka, udělené za „dlouhodobě vysokou úroveň překladatelské práce“, ve všech třech případech prokázal mimořádný cit pro zdrojový jazyk a jeho kolorit, jakož i pro styl a žánr textů, které lze směle považovat za pokračovatele tradice ruské románové klasiky. Jeho překlad je velmi přesný a čistý. Je jazykově bohatý, např. díky uplatnění výrazů nepatřících ze synchronního hlediska do běžného lexikálního fondu češtiny, přitom však stylisticky úsporný a zdrženlivý. Důsledně respektuje dynamickou hierarchii motivů a způsobů narace a vyhýbá se nepatřičným žánrovým posunům v důsledku aplikace příliš civilního jazyka. Vydání pozoruhodných románů Guzel Jachinové v takto kvalitním překladu pak pomáhá českému čtenáři k tomu, co je a v následujících letech bude nanejvýš důležité – porozumět Rusku v jeho historickém vývoji a sociokulturních detailech.

Mimořádné tvůrčí prémie

Jarmila Horáková

Mimořádnou tvůrčí odměnu porota uděluje Jarmile Horákové za překlad románu *Skleněná zahrada* moldavské autorky Tatiany Țîbuleac, který v roce 2022 vydalo nakladatelství Větrné mlýny. Překladatelce se podařilo vytvořit v češtině autentický „mikrokosmos“ znázorněný románovou vypravěčkou a zachovat přitom autorčin heterogenní styl se střídající se dětskou a dospělou optikou a se všemi jeho specifiky a polohami, od drsného líčení života v Kišiněvě 80. let minulého století, plného násilí a vulgarity, po lyrické a snové pasáže hemžící se neotřelými metaforami. Výsledné dílo je přes svou nelineární narativní strukturu neobyčejně čtivé a nepochybně českým čtenářům přinese jak nový pohled na nedávnou historii jedné východoevropské země, tak i hluboký estetický zážitek.

Aleš Kozár

Román *Nekropole*, stěžejní dílo Borise Pahora (1913–2022), terstského rodáka a významného představitele slovinské menšiny v Itálii a jednoho z nejvýznamnějších slovinsky píšících autorů 20. století vůbec, kandidáta na Nobelovu cenu, je reflexí autorova putování mezi životem a smrtí po koncentračních táborech za druhé světové války. Mimořádně citlivého převodu tematicky / literárně / emocionálně náročného textu se zhostil slovenista Aleš Kozár, který se na překladatelském i akademickém poli setrvale věnuje

kvalitnímu zpřístupňování zásadních děl slovinské literatury (nedávno u téhož nakladatele vydal dílo Alojze Rebuly *Nokturno pro Přímoří*); v soutěži CJJ překladatel dosud nebyl oceněn; dílo slovinské literatury bylo oceněno zatím jednou (Miha Mazzini: *Já, Tito a gramofon*, přeložila Kristýna Pellarová, Argo, Praha 2015). Ostravské nakladatelství Protimluv budiž oceněno za vzorovou redakční péči: jazykovou redakci a korektury textu v jeho režii provedla erudovaná bohemistka a slovenistka Hana Mžourková, která pracuje mj. pro Jazykovou poradnu Ústavu pro jazyk český AV ČR.

Prémie Tomáše Hrácha

Letošní Prémii Tomáše Hrácha porota uděluje ANNĚ ŠTÁDLEROVÉ za vyzrálý převod románu chilského prozaika Benjamína Labatuta *Strašlivá závrať*, který vydalo nakladatelství Paseka.

Překlad nesnadného, žánrově a výrazově heterogenního textu, v němž je důkladná rešeršní práce s faktografií a daty – navíc vázaná na oblast exaktních věd a jejích slavných protagonistů – podložím stylisticky bravurního textu, klade vysoké nároky i na zkušeného překladatele. Anna Štádlerová, čerstvě oceněná prvním místem v kategorii próza Soutěže Jiřího Levého za překlad ukázky z románu Glory zimbabwské autorky píšící pod pseudonymem NoViolet Bulawayo, se při svém mládí tohoto úkolu zhostila pečlivě a svědomitě a zároveň s citem pro rytmus a se suverénní lehkostí; díky ní tak mají čeští čtenáři k dispozici strhující Labatutovu prózu ve skvělém překladu, ve kterém se toho ztratilo jen minimálně.

Hlavní cena

Cenu Josefa Jungmanna za rok 2022 porota uděluje **PATRIKU OUŘEDNÍKOVI** za nový převod satiricko-groteskního románu *Pantagruel*, který vydalo v loňském roce nakladatelství Volvox Globator.

Kongeniální překlad je výsledkem Ouředníkova dlouholetého zájmu o osobu, dílo a dobu Françoise Rabelaise, který se promítá i do jeho vlastní literární tvorby. Jeho český Pantagruel v sobě zahrnuje erudici, invenci, vtip, jazykový cit a hravost; zůstává přitom ukázněný, mistrovsky balancuje mezi nespoutanou a prostořekou komikou a jemnou intelektuální hrou, je moderní, ale ponechává textu dobovou patinu. Díky Patriku Ouředníkovi se k nám v suverénně opanované a umně hnětené češtině vrací brilantní a i pro poučeného čtenáře náročné dílo, jež je milníkem evropského literárního kánonu. Nezbývá než si přát, že tento počin vzbudí zaslouženou pozornost a oživí poněkud ospalý zájem českého čtenářstva o jednu z nejvýznamnějších epoch starší francouzské literatury.

PŘEVZATO ZE STRÁNEK OBCE PŘEKLADATELŮ

http://www.obecprekladatelu.cz/aktualni-informace.htm

Co komu přináší nový samostatný zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích?

(český zákon č. 354/2019 Sb.)

Nejsem si jistá, zda informace o novém českém zákoně, který od ledna 2021 upravuje činnost soudních tlumočníků a překladatelů, mohou zaujmout širší veřejnost. Každopádně jsem vděčna organizátorům semináře „Český a italský právní řád: role překladatele", jenž se konal 8. listopadu 2022 v prostorách Velvyslanectví ČR v Římě, že mi dali příležitost o něm promluvit. Nemáme mnoho takových příležitostí a málo se o naší práci ví.

Trochu historie a stručná geneze 25letého úsilí KST ČR o obrodu profese

Kořeny zákonné úpravy naší činnosti sahají až do první poloviny 19. století (Dvorský dekret č. 109/1835 sb.z.s., o soudních tlumočnících).

Až do 30. prosince 2020 jsme se řídili zákonem, který upravoval činnost znalců a tlumočníků dohromady. Byl to československý zákon z r. 1967.[1] V roce 1990, hned po pádu komunismu, vznikly první profesní organizace: ASKOT (Asociace konferenčních tlumočníků) a JTP (Jednota tlumočníků a překladatelů). Po rozdělení Československa v r. 1993, byla u JTP vytvořena sekce soudních tlumočníků. Neměla však právní subjektivitu, a tak se v r. 1996 rozhodlo několik kolegů, v čele s JUDr. Karlem Rozsypalem, založit Komoru soudních tlumočníků ČR (KST ČR). Zbavit se starého zákona poplatného totalitnímu režimu a vytvořit důstojné podmínky pro naši činnost nebylo však jejich jediným cílem. Zakladatelé komory chtěli zajistit vysokou kvalitu poskytovaných služeb, uvědomovali si důležitost celoživotního vzdělávání, a proto začali organizovat terminologické semináře pro co nejvíce jazyků. Konají se dodnes a mají

[1] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících zrušený k 1. 1. 2021

vysoké renomé nejen po celé republice a nejen mezi kolegy.

JUDr. Rozsypal inicioval tzv. Doplňkové studium pro překladatele právních textů na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, jehož absolvování se stalo jednou z podmínek pro jmenování soudním tlumočníkem. Tento akreditovaný kurz byl později vypsán také na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně pod názvem Právní minimum pro překladatele a tlumočníky.

Komora vypracovala etický kodex, k němuž musí přistoupit každý člen,výhradně však ten, kdo byl již jmenován soudním tlumočníkem a překladatelem. Členství je dobrovolné.

Komora, která aktuálně zastupuje tlumočníky a překladatele 44 jazyků, není komorou ze zákona. Je neziskovou organizací stojící na lidech se zájmem o profesi a na obrovském množství hodin jejich dobrovolnické práce.

S podporou KST ČR bylo vypracováno několik návrhů zákona, které nikdy neuzřely světlo světa. Vlády se měnily, návrhy padaly pod stůl a bylo nutné vždy začínat znovu. V r. 2016 bylo připraveno dokonce paragrafované znění zákona, ten měl nabýt účinnosti 1. ledna 2018, ale padla vláda a návrh se nedostal do závěrečného třetího čtení.

Až v r. 2018 se dalšímu vládnímu návrhu zákona povedlo projít celým legislativním procesem a koncem r. 2019 se zrodily dva samostatné zákony: Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Společný zákon pro znalce a tlumočníky byl zrušen. Není snadné popsat, kolik úsilí nás stálo vyřazení alespoň nejpalčivějších nonsensů, jež se dostaly do našeho zákona překlopením úpravy vypracované pro znalce. Částečně se to povedlo zákonem č. 166 z r. 2020, který měnil nový tlumočnický zákon. Nutno poděkovat také mladým kolegům, co se aktivovali přes sociální sítě a dali podnět tažení za novelizaci již platného, ale ještě neúčinného zákona. Podařilo se vyvolat zájem o věc u některých politiků a poskytnout úředníkům ministerstva spravedlnosti (MSp) lepší vhled do našich profesí. Sami si uvědomili, že spolupráce je potřebná. I nám došlo, že si vzájemně můžeme rozšiřovat obzory.

Počátkem roku 2021 byla u MSp na popud KST ČR zřízena osmičlenná Pracovní skupina pro tlumočnickou a překladatelskou činnost (**https://tlumocnici.justice.cz/pracovni-skupina-pro-tlumocnickou-a-prekladatelskou-cinnost/**), jež se pravidelně schází s útvarem dohledu. Společně se snažíme řešit problémy, které vznikají při aplikaci nových předpisů. Komora za 26 let své existence odvedla obrovský kus práce bez jakékoliv finanční, či mediální pomoci, jen a jen díky nevelkému počtu jedinců přesvědčených o smysluplnosti své práce.

Pro koho pracují soudní tlumočníci a překladatelé?

Spravedlivý proces bez práva na tlumočení a překlad nemůže existovat, což stvrzuje Směrnice EP a Rady č. 2010/64/EU, ta byla mimo jiné implementována do nového tlumočnického zákona.

Profesi podle zvláštního zákona jsme povinni vykonávat osobně a musíme být k dispozici především orgánům veřejné moci (OVM) jako jsou soudy, státní zastupitelství, policie a úřady státní správy. Pracujeme též pro notáře a advokáty. Ve věcech úředních se obracejí na nás i firmy a fyzické osoby. Provozujeme však svobodné povolání a můžeme se věnovat i profesi volné podle živnostenského zákona.

V čem se zejména liší nové předpisy od starých?

Nový zákon už nemíchá dohromady znalce a tlumočníky, zohledňuje však rozdíl mezi profesí tlumočníka a profesí překladatele. Již nejsme nuceni vykonávat obojí jako dříve. Zůstala pouze legislativní zkratka „tlumočník“, kterou se rozumí i „překladatel“.

Agendu soudních tlumočníků vedly dříve krajské soudy, dnes je tato agenda v kompetenci MSp a je vedena na dálku. Část elektronické evidence je přístupná pouze OVM, část s omezenějšími údaji je veřejná.

Dříve neexistoval právní nárok na jmenování soudním tlumočníkem, jmenování stálo na libovůli úředníků krajských soudů; nově má nárok na zápis do seznamu každý, kdo splní předepsané podmínky.

OVM má nově povinnost předem projednat s tlumočníkem zadání a termín. Dosud se sice taková domluva mezi slušnými lidmi dodržovala , ale jelikož to bylo jen doporučení, nestalo se tak vždy.

Kolegové ze zahraničí, kteří mají obdobné oprávnění v jiném členském státě EU nebo jiném smluvním státě Dohody o Evropském hospodářském prostoru anebo ve Švýcarsku a mají-li kontaktní adresu v ČR, mohou žádat o zápis do seznamu. Cizinec musí prokázat požadovanou znalost českého jazyka.

Nový zákon umožňuje vyhotovovat ověřené překlady v elektronické podobě. Opatřujeme je kvalifikovaným elektronickým podpisem a kvalifikovaným časovým razítkem.

Každému soudnímu tlumočníku a překladateli je ze zákona přidělena profesní datová schránka.

Tlumočníci již jmenovaní podle starých předpisů i noví uchazeči musejí složit vstupní zkoušku v češtině, kterou se ověřují zejména znalosti právních předpisů upravujících naši činnost. Dříve žádná vstupní zkouška vyžadována nebyla.

Po mnoha letech byla kosmeticky upravena výše odměny na 300 až 450 Kč za 1 normostranu[2] nebo 1 hodinu tlumočení. Dřívější rozpětí bylo od 100 do 350 Kč.

Kdo se může stát soudním tlumočníkem anebo soudním překladatelem?

Soudním tlumočníkem se může stát fyzická osoba, která :

1. je odborně způsobilá v daném jazyce,
2. je bezúhonná,
3. je plně svéprávná,
4. nebyla v posledních 3 letech trestána a nebylo jí v posledních 5 letech zrušeno oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost,
5. není v úpadku,
6. má kontaktní adresu v ČR,
7. prokáže znalost českého jazyka, není-li rodilým mluvčím,
8. slib do rukou ministra spravedlnosti: „Slibuji, že při své tlumočnické činnosti budu dodržovat právní předpisy, že tlumočnickou činnost budu vykonávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávisle a nestranně, že budu plně využívat všech svých znalostí a dbát o jejich rozvoj a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu tlumočnické činnosti dozvěděl.“

Co je odborná způsobilost a jaké jsou kvalifikační předpoklady?

Za odborně způsobilou se považuje osoba, která .

1. získala vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu,
2. složila státní jazykovou zkoušku speciální pro obor tlumočnický nebo překladatelský, pokud daný jazyk nevystudovala na Ústavu translatologie, na filozofické nebo pedagogické fakultě,

[2] Normostrana = 1 800 úhozů včetně mezer

3. absolvovala dvousemestrální Doplňkové studium, resp. Právní minimum, v oblasti práva na právnické fakultě, pokud není již absolventem právnické fakulty,
4. prokáže 5 let aktivní tlumočnické nebo překladatelské praxe převážně po ukončení vysoké školy,
5. úspěšně složila vstupní zkoušku.

Po splnění všech těchto požadavků a složení slibu je uchazeč zapsán do seznamu tlumočníků a překladatelů zvaného SeZnaT, který je dostupný na portálu MSp (**www.seznat.justice.cz**). Zápisem se stává soudním tlumočníkem nebo soudním překladatelem. Z privátní části elektronické evidence si stáhne povolení k vyhotovení kulaté pečetě se státním znakem ČR a může zahájit činnost.

Požadavky pro výkon činnosti, přestupky a správní tresty

Pečeť, ověřovací doložka, úkony samotné, povinná evidence úkonů, odměny a vyúčtování mají předepsané náležitosti, které jsou podrobně rozepsané v zákoně[3] a příslušných prováděcích vyhláškách:

- vyhláška č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti,
- vyhláška č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočníka a soudního překladatele a
- vyhláška č. 508/2020 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů konzultanta přibraného pro účely trestního řízení.

Pokuty za nesplnění některé z nekonečných povinností se pohybují od 50.000 Kč do 500.000 Kč a hrozí i trest pozastavení oprávnění vykonávat činnost.

Náležitosti překladatelského nebo tlumočnického úkonu v písemné podobě

Do záhlaví překladu nebo tlumočnického úkonu v písemné podobě (např. překlad odposlechu) se v cílovém jazyce uvede z kterého jazyka do kterého se překládá. Informace se může uvést i ve zdrojovém jazyce, ale cílový jazyk je nezbytný.

Strany musejí být očíslovány. Na poslední stranu se připojí, taktéž v cílovém jazyce, překladatelská, resp. tlumočnická doložka. Musí být opatřena vlastnoručním podpisem, kulatou pečetí a datem vyhotovení. Obdobné náležitosti platí pro komunikační systémy neslyšících (např. u přetlumočení znakového jazyka z videozáznamu do písemné podoby).

Překlad se sešije s originálem, ověřeným opisem nebo kopií (podle přání a potřeb zadavatele). Obdobně se postupuje i v případě elektronického úkonu s elektronickými pomůckami ve virtuálním prostředí.

Se souhlasem zadavatele je možné přibrat konzultanta.

Úkon musí být zapsán se všemi předepsanými náležitostmi do ústřední elektronické evidence Ministerstva spravedlnosti a vyúčtován.

Nedostačující odměny a problematické postupy

Za překlady vyhotovené pro OVM lze účtovat výhradně částky podle odměnové vyhlášky. Není však řečeno, že OVM proplatí celou účtovanou částku. Podle staré i nové právní úpravy odměnu určuje zadavatel. Ten není odborníkem v oblasti tlumočení a překladu a obvykle neovládá pracovní jazyk tlumočníka, nezná kulturní ani právní prostředí země daného jazyka, je však oprávněn, resp. nucen určit výši odměny. Buď přizná, že si tlumočník zaslouží, co účtoval, anebo mu v rámci rozmezí odměnu sníží. A musí to odůvodnit. Co to znamená? Jen to, že soudce, státní zástupce, policista, úředník atd. rozhoduje podle vágního kritéria: *„…hodnotí se náročnost tlumočnického nebo překladatelského úkonu a míra odborných znalostí, které bylo třeba k jeho provedení vynaložit“*.[4] Znamená to, že tlumočník pracuje bez toho, aby předem věděl za kolik. Znamená to, že tento postup plodí množství stížností, jež zatěžují soudy všech stupňů nesmyslnými spory a stojí nejen překladatele, ale i stát mnohem více energie a peněz, než kdyby byl úkon zaplacen včas v jednoznačně stanovené sazbě.

Není to sice téma obzvlášť zajímavé pro veřejnost, ale pro nás, co *se soudním tlumočením snažíme uživit*, je to dlouhodobě nezahojená rána. Již 26 let se snažíme o spravedlivější ohodnocení a teď, když jsme se dopracovali ke kýženému samostatnému zákonu, jsme na tom z různých hledisek hůř než dříve a odměňováni hůř než znalci.

Tvůrci zákona koncipovali předpisy tak, aby byl zachycen každý detail, což ve skutečnosti nelze. Je příliš podrobný a výsledek je někdy až tragikomický např. předepsaný text pečeti zní: *„soudní překladatel/tlumočník z jazyka xy a českého“*. V době genderové přecitlivělosti a u profese, v níž jednoznačně převládá ženské pohlaví, nesmí tedy být na razítku „překladatelka“ či „tlumočnice“, protože to předpis nepředpokládá. Kdo nemá razítko vyhotovené podle litery zákona, může dostat pokutu a jeho přestupek bude zapsán v elektronické evidenci.

Riziko nežádoucích dopadů

Požadavky pro výkon našich profesí jsou neobvykle vysoké. Splnění všech podmínek vyžaduje nejen významnou intelektuální dotaci, ale je i časově a finančně značně náročné. Náklady na to, aby uchazeč mohl po promoci přistoupit ke vstupní zkoušce, dosahují 80 až 100 tisíc Kč. Bude takováto investice lákavá, když dotyčného čeká odměna, kterou se stěží uživí? Není tajemstvím, že svěrací kazajky příkazů a zákazů a likvidační postihy nezaručují kvalitnější výkony, jak si tvůrci zákona slibují. Nových povinností je nadmíru, ale zákonodárce nepožaduje kontinuální vzdělávání. Ponechává je nanašem svědomí? Konečně nám důvěřuje? Není tedy vyloučeno, že alespoň na vzdělávání nezanevřeme. Množství administrativy a vysoké pokuty za každý banální přešlap rozhodně nezvýší zájem o naše profese. Mnozí tlumočníci s dřívějším oprávněním nemají v úmyslu se podrobit vstupní zkoušce a po přechodném období na konci r. 2025 jejich oprávnění automaticky zanikne. Místo zkvalitnění tlumočnických a překladatelských služeb, se OVM mohou octnout v problémech kvůli nedostatku soudních tlumočníků. Budou se muset obracet ad hoc na nekvalifikované osoby z ulice, jako v zemích, kde specifický zákon nemají. Ptám se, zda je žádoucí, aby branži opustili lidé vysoce kvalifikovaní, zkušení a společensky potřební? Chceme se vrátit o mnoho let zpátky a *svěřovat lidské osudy laikům?*

Naděje umírá poslední: novelizace odměnové vyhlášky

Povzbuzeni programovým prohlášením stávající vlády se od listopadu 2021 snažíme prosadit novelizaci odměnové vyhlášky tak, aby odměny odpovídaly náročnosti a společenské potřebnosti našich profesí a aby byly odstraněny nelogičnosti, které jsou příčinou frustrací a sporů.

Vkládáme naděje do novely odměnové vyhlášky, jež nabude účinnosti 1. ledna 2023. Bohužel, novela jen

[3] Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinný od 1. 1. 2021.

[4] Z § 8 vyhlášky č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočníka a soudního překladatele

částečně zohledňuje naše důvodné požadavky.

Ale dívejme se na věci pozitivně: bude zrušeno absurdní odměnové rozpětí a sazby odměn se mírně zvýší. Za 1 normostranu překladu bude nově náležet 550 Kč a za 1 hodinu tlumočení 750 Kč (tlumočení je psychicky i fyzicky náročnější než překlad), budeme moci účtovat 30 Kč (sic!) za 1 stranu dalšího vyhotovení s ověřením, které OVM vyžadují v neomezených množstvích, ale kvůli sporné interpretaci jednoho paragrafu[5] odmítají proplatit.

Chtěli jsme víc a MSp nám dokonce dává za pravdu: *„Požadavek na další navýšení sazby odměny soudního tlumočníka a soudního překladatele je legitimní, nicméně s ohledem na aktuální možnosti státního rozpočtu mu nebylo možné vyhovět“*.[6]

Je to výmluva. Odpovědní činitelé snad jednou pochopí, že nekonfliktní pracovní prostředí a adekvátní odměny pro malý počet kvalifikovaných spolupracovníků (aktuálně kolem 2800 pro celé území České republiky) nezatíží státní rozpočet. Naopak, omezí zbytečné vedlejší výdaje i řadu problémů v rámci justice.

V Římě 8. 11. 2022

DAGMAR DE BLASIO DENCÍKOVÁ

[5] Stávající § 5 vyhlášky č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočníka a soudního překladatele.

[6] Citace z Vypořádání připomínek k návrhu novelizace odměnové vyhlášky, konkrétně k § 2 odst. 1 a § 3 odst. 1 návrhu České advokátní komory na zvýšení sazby.

Soudní překlady na volném trhu. Finance a ceny v roce 2023

V září tohoto roku proběhlo v uzavřené neformální facebookové skupině **Soudní překladatelé a tlumočníci** anonymní dotazníkové šetření, které si kladlo za cíl zjistit, jak si soudní překlady stojí na volném trhu, pro koho jsou hlavním zdrojem příjmu, jaká je struktura klientů, jaké se s touto činností pojí náklady a technologie, jaké faktory vstupují do cenotvorby a zda vůbec jsou soudní překladatelé a tlumočníci se svými výdělky spokojení.

Do průzkumu se zapojilo celkem 242 respondentů z cca 600 členů uvedené facebookové skupiny, otevřené výhradně soudním překladatelům a tlumočníků (dále jen „STP“). Svým způsobem představuje v České republice nejpočetnější množinu STP v rámci jedné platformy, uskupení či organizace. Pro srovnání – jediná dobrovolná profesní organizace, která na našem území v dané oblasti formálně působí, sdružuje cca 430 STP z celkových necelých 3 tisíc zapsaných do evidence Ministerstva spravedlnosti.

Vzhledem k citlivé povaze otázek na skutečné účtované ceny bylo zvoleno anonymní šetření, jež má své interpretační limity a u něhož nelze zaručit, že jej vyplňovali jen STP nebo že jej respondenti vyplnili pouze jednou. Výsledky je proto nutné vnímat především jako podklad pro otevření diskuse o udržitelnosti podnikání STP, provedení návazných šetření či další zvyšování povědomí o cenotvorbě.

A co z průzkumu vyplynulo?

Činnost STP je hlavním zdrojem příjmu pro lehce nadpoloviční většinu respondentů, zbytek ji vykonává jen jako přivýdělek ke svému hlavnímu zaměstnání. Něco málo přes 10 % je plátcem DPH. Vstupní zkoušku dle nového zákona úspěšně složilo 45,5 %, což lze interpretovat i tak, že s pokračováním výkonu této činnosti řada kolegů počítá i do budoucna.

Jen jedna třetina z účastníků průzkumu má vlastní nebo sdílenou kancelář a relativně stejný počet si platí inzerci nebo se prezentuje na svých webových stránkách či používá placené CAT, resp. OCR nástroje. Strojové překladače, diktování a další nástroje zvyšující produktivitu práce využívá necelých 43 %. Úkony v elektronické podobě vyhotovuje něco málo přes 35 % kolegů.

Pro orgány veřejné moci překládá pravidelně jen cca 21 % STP. Lehce nadpoloviční většina respondentů pro orgány veřejné moci překládá spíše nárazově nebo vůbec ne. O významné spolupráci nelze hovořit ani v případě agentur – pro české agentury párkrát do měsíce nebo pravidelně překlad vyhotoví jen 30 % respondentů, pro zahraniční jen něco lehce přes 5 %. Z uvedeného tak vyplývá, že velkou část klientely STP tvoří soukromí zadavatelé především z řad fyzických a právnických osob, pro něž STP v necelých 56 % případů vyhotoví do 10 úkonů za měsíc.

Pevné ceny za překlad tzv. formulářových dokumentů (matriční doklady, výpisy apod.) má takřka 59 % respondentů. Za překlad ostatních dokumentů si kolegové v drtivé většině (80,9 %) stanovují cenu podle počtu normostran překladu. Nejčastěji, konkrétně ve 42,5 % případů, si STP za jednu normostranu středně obtížného textu bez dalších příplatků účtují 500 až 600 Kč bez DPH. Přesně 37,9 % kolegů překlady vyhotovuje za cenu v rozmezí od 200 do 500 Kč bez DPH. Pro srovnání – vyhlášková cena za překlad jedné normostrany je 550 Kč bez DPH.

Téměř polovina respondentů si za fyzické ověření překladu neúčtuje žádný příplatek. Platbu předem si podle situace vyžaduje necelých 52 %. S neplatiči mají svou zkušenost téměř tři čtvrtiny kolegů. S výdělkem z překladatelské činnosti za rok jsou spokojeny dvě třetiny respondentů.

Z výše uvedeného vyplývá, že každá z jednotlivých otázek průzkumu by si zasloužila vlastní samostatné šetření, jež by mj. mohlo pomoci odpovědět na otázky, zda a jak velkou roli při určování cen a tím i spokojenosti s vlastním výdělkem hraje „velikost“ jazyků nebo region, v němž STP působí. Nebo co vše jsou náklady, které STP s výkonem této jistě bohulibé činnosti má. Jsou to „jen“ náklady na pořízení pracovních pomůcek (PC, tiskárna, toner, programové licence), anebo i vlastní/sdílená kancelář, inzerce, členství v profesních uskupeních apod.? Vyplatí se investovat do (placených) technologií a nástrojů, které by ulehčily a zrychlily práci a umožnily STP být tak nejen časově, ale i cenově výkonnější? Dá se činnost STP vykonávat jen tak na koleni, s volně dostupnými, tj. neplacenými verzemi programů, bez dalších investic? Jak moc se nízké sazby odrážejí na objemech zakázek, výdělku a tím i spokojenosti? Jsou soudní překlady činností, kterou se dá bez omílání donekonečna sekat jako Baťa cvičky za nízké ceny, anebo činností, již lze povznést na úroveň dobře finančně ohodnocené aktivity, která STP zajistí život když ne v luxusu, tak alespoň ve vyšším blahobytu?

INA MAERTENS, LUCIE BERVIDOVÁ

Kolik si účtujete za normostranu středně obtížného textu bez dalších příplatků? Cenu prosím uvádějte bez DPH. (1 normostrana = 250 slov).

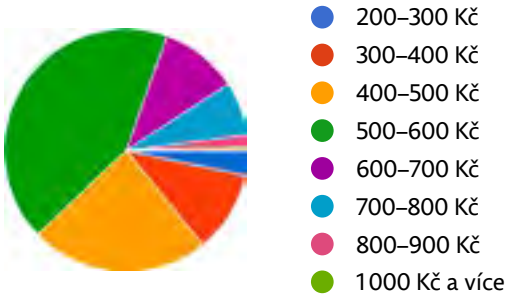

TRILOGIE VYTVOŘENÁ S LÁSKOU K ČEŠTINĚ

Karla Tchawou Tchuisseu, Sabina Straková
100 PERLIČEK PRO (NE) MILOVNÍKY ČEŠTINY
Díky této publikaci se seznámíte se stovkou pravopisných a gramatických chyb, které Češi nejčastěji dělají.
Brož., 160 stran, barevné ilustrace
299,-

Karla Tchawou Tchuisseu, Sabina Straková
100 PŘEŠLAPŮ PRO (NE) MILOVNÍKY ČEŠTINY
V druhé knize úspěšného projektu Červená propiska odhalíte další stovku problematických jevů, ve kterých Češi mnohdy tápou.
Brož., 144 stran, barevné ilustrace
299,-

Karla Tchawou Tchuisseu, Sabina Straková
100 PŘEHMATŮ PRO (NE)MILOVNÍKY ČEŠTINY
Čeština je nedílnou součástí nejen mluvených projevů, ale i těch psaných. Ve většině profesí je formální spisovná čeština žádoucí, a tak by ji měl každý Čech ovládat na dobré úrovni, aby se nestalo, že v textu nevědomky napáchá mnoho hrubek. Tato populárně-naučná příručka vám ozřejmí pravopis, gramatiku i významy názornými pomůckami, užitečnými tipy, příklady a oblíbenými diktáty.
Brož., 152 stran, barevné il., 14,5 × 20,5 cm
349,-

www.luxor.cz

Zástupci JTP vystoupili na konferenci Jak na přístupnost pro osoby se sluchovým postižením

V **Centru Architektury a Městského Plánování** CAMP se 18. 9. 2023 konala konference o přístupnosti pro osoby se sluchovým postižením, aneb pojďme si v tom udělat pořádek. Hlavními pořadateli byla Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP), která je střechovou organizací, Svaz neslyšících a nedoslýchavých (SNN) – jedna z největších poskytovatelských organizací a společnost Deaf Friendly. Záštitu nad konferencí převzala zmocněnkyně vlády pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková, ta přednesla na konferenci i úvodní projev.

Pozváni byli mj. zástupci Jednoty tlumočníků a překladatelů – Miroslav Pošta, vedoucí skupiny audiovizuálních překladatelů a Edita Jiráková, místopředsedkyně JTP. Miroslav Pošta společně s Filipem Machačem, členem Rady České komory tlumočníků znakového jazyka, mluvili o titulcích pro neslyšící, Edita Jiráková společně s Tamarou Kováčovou z ASNEP hovořily o potřebě vyvinout standardizovanou zkoušku z českého znakového jazyka.

Konference byla cílena především na zástupce státních, soukromých a neziskových subjektů, jako jsou například muzea, festivaly, úřady či různé neziskové organizace. Cílem bylo informovat je, jaké mají lidé se sluchovým postižením potřeby a jaké prostředí jim mají vytvořit.

Konečným výstupem bylo tzv. Memorandum, obsahující shrnutí potřeb lidí se sluchovým postižením a výčet opatření, jež mohou tyto potřeby naplnit. Jedním ze signatářů se stala také JTP. Memorandum je nyní v procesu sběru podpisů, schvalování a tvorby finálního překladu do českého znakového jazyka. Konečná podoba bude zveřejněna na webu **www.asnep.cz**.

XI. Setkání tlumočníků pro neslyšící

Od roku 2013 probíhá každým rokem tradiční Setkání tlumočníků pro neslyšící v České republice. Každý ročník setkání pořádá jiný tým organizátorů, složený právě z řad tlumočníků. V letošním roce poprvé proběhlo pod záštitou České komory tlumočníků znakového jazyka a bylo velmi úspěšné!

V pátek 13. října 2023 proběhly dva akreditované kurzy pro tlumočníky českého znakového jazyka v organizaci Pevnost – České centrum znakového jazyka. Tlumočníci se mohli přihlásit na tematické kurzy: Psychologie; Právní terminologie. Po kurzech bylo možné přijít na neformální setkání tlumočníků do restaurace v centru Prahy.

V sobotu pak proběhl již XI. ročník Setkání tlumočníků pro neslyšící. Přihlásilo se rekordních 101 tlumočníků českého znakového jazyka a studentů tlumočnického oboru. Zúčastnilo se celkem 83 tlumočníků (z toho 9 neslyšících tlumočníků) a 7 studentů tlumočnických oborů. Celým dnem provázela moderátorská dvojice Adéla Fialová a Michaela Dudková.

Dopolední blok setkání byl zaměřen na následující témata:

- Co se děje v České komoře tlumočníků znakového jazyka? (Bc. Karolína Kalendová, DiS.)
- Střípky ze zahraničí (Mgr. Klára Herčíková)
- Referenční rámec pro znakové jazyky a Popisy českého znakového jazyka (Mgr. Denisa Lachmanová)
- Jednotná jazyková zkouška z českého znakového jazyka jako cizího jazyka (Mgr. Tamara Kováčová)
- Sčítání tlumočníků pro neslyšící (Mgr. Farah Curry)

Odpolední blok probíhal v jednotlivých pracovních skupinách, v nichž mohli účastníci diskutovat na různá témata. Konkrétně se jednalo o:

- Nezařazené komunikační situace v sociálních službách (Mgr. Kateřina Pešková a Bc. Dana Prellová)
- Tlumočení ve vzdělávání (Mgr. Barbora Gardelková, DiS., Bc. Karolína Kalendová, DiS.)
- Co se řeší v soudním tlumočení (Bc. Pavlína Zárubová, Mgr. Marie Horáková a kol.)
- Pracovní podmínky, co nám v organizacích dobře funguje – aneb jak to funguje v krajích (Mgr. Karel Redlich a Bc. Filip Machač)
- Sekce pro neslyšící tlumočníky (Mgr. Radka Nováková a Regina Černá)
- Sekce pro studenty tlumočnických oborů (Petra Hedlová)

Závěry z akce budou zaslány všem účastníkům Setkání a zároveň budou předány České komoře tlumočníků znakového jazyka, která se bude podněty zabývat během dalšího roku.

Česká komora tlumočníků znakového jazyka velmi děkuje letošnímu přípravnému týmu za uspořádání velmi milé akce, konkrétně: Bc. Monice Boháčkové, Mgr. Michaele Dudkové, Petře Hedlové, Mgr. Jitce Koutové, DiS., Bc. Filipu Machačovi, Mgr. Kateřině Peškové a Bc. Daně Prellové.

ČESKÁ KOMORA TLUMOČNÍKŮ ZNAKOVÉHO JAZYKA

Zpráva o jeronýmském výletu do Roudnice nad Labem

Náš další jeronýmský výlet se konal první podzimní den a směřoval do Roudnice nad Labem. Cílem byl tentokrát klášterní komplex zahrnující kostel Narození Panny Marie a klášter augustiniánů kanovníků, čerstvě prohlášený národní kulturní památkou. Nachází se nedaleko vlakového nádraží, zvenku vypadá spíše nezajímavě, ale jeho vnitřek nás všechny překvapil.

Klášter má za sebou bohatou a pohnutou historii. Založil ho již v roce 1333 pražský biskup Jan IV. z Dražic po svém návratu z Avignonu, odkud s sebou přivezl i první kanovníky. Původně chtěl klášter postavit v Praze, ale nepodařilo se získat vhodné místo. Tak se rozhodl vystavět ho na „své půdě“, ve městě pražských biskupů, kde již od konce 12. století stával biskupský hrad. Klášter byl bohatě obdarován a vzkvétal. První ránu mu zasadili husité v roce 1421, kdy ho vyplenilo vojsko vedené Janem Žižkou z Trocnova. Mniši se sice po krátké době vrátili a obnovili řeholní život, chybělo jim však hospodářské zázemí a bývalou slávu kláštera se jim nepodařilo obnovit. Na přelomu 15. a 16. století kanonie vymřela. Až na konci 16. století financuje Polyxena z Lobkovic přestavbu zbytků kláštera na faru. A tomuto účelu slouží klášter a kostel dodnes.

Naše prohlídka začala v kostele Narození Panny Marie, postaveném v gotickém stylu spolu s klášterem na místě původního románského kostelíka. I kostel byl poničen husity a poté několika požáry. V r. 1725 začala jeho barokní přestavba, kterou vedl známý architekt Octavio Broggio. Poslední větší úprava proběhla v roce 1938. V kostele je co obdivovat: cyklus obrazů Utrpení a Zmrtvýchvstání Páně z roku 1622, deskový oltář ze 14. století, kopii tzv. Roudnické madony od Mistra třeboňského oltáře (originál je v Národní galerii v Praze) nebo kopii Palladia země české. Z kostela jsme přešli do nejstarší části kláštera. Tou je křížová chodba, jejíž východní křídlo stavěli francouzští kameníci, které si přivedl biskup Jan z Dražic. Další křídlo potom (za biskupa Arnošta z Pardubic) stavěla dílna Petra Parléře. Zachovala se zde freska Ježíše z 2. poloviny 14. století, která překvapí tím, že Ježíš není ukřižován na kříži, ale na stromě. Dále jsme prošli kapitulní síň s krásnou klenbou, sakristii a kapli, kde nás čekalo další překvapení: nachází se zde freska našeho patrona, sv. Jeronýma, ve společnosti sv. Augustina a andílků. Na závěr jsme nahlédli do sklepení, v němž se skrývá jezírko s krásně čistou, zelenavou vodou.

Po prohlídce kláštera jsme vyrazili na pěší výlet. Modrá značka nás ještě ve městě zavedla ke Kratochvílově rozhledně. Neodolali jsme, vystoupali nahoru a byli jsme odměněni krásným výhledem na kus Polabí a České středohoří. Poté jsme pokračovali do pohledné vesnice Rovné, přešli na červenou značku a přes Krabčice se vrátili do Roudnice. Tam jsme asi devítikilometrový pochod zakončili v Zámecké restauraci.

Počasí nám přálo, po deštivém dni se teploty pohybovaly kolem příjemných 20 stupňů, klášter i samotné město Roudnice nás potěšily. Prostě hezký den.

ALENA ŠOURKOVÁ

Prohlídka Staré čistírny odpadních vod

Společně jsme již navštívili kostely, zámky, zahrady či kláštery, ale technická památka nám doposud chyběla. To však už neplatí. Před prázdninami jsme totiž navštívili Starou čistírnu odpadních vod v Praze-Bubenči. Má za sebou dlouhou historii: tato první historicky doložená čistírna u nás byla vystavěna mezi léty 1901–1906 a fungovala až do roku 1967, kdy byla nahrazena novou čistírnou na Císařském ostrově. V šedesátých letech minulého století jí hrozilo zbourání, ale po roce 1989 se jí ujala skupina nadšenců a ta prosadila její prohlášení nejprve kulturní památkou a v roce 2010 národní kulturní památkou. Čistírna tedy nejen že nebyla zbourána, ale nyní dokonce aspiruje na zapsání do seznamu památek UNESCO.

Stará čistírna je skutečně impozantní stavbou – je zajímavá i z architektonického hlediska. Na její stavbu bylo použito 6,5 milionů červených cihel zvaných zvonivka, vyráběných speciálně pro tento účel. Zvonivky jsou dvakrát pálené, voděodolné a žáruvzdorné. Každá z cihel byla při výrobě očíslována, aby se při výstavbě dostala na konkrétní místo, pro něž byla určena. Obdivovali jsme, jak jsou rozsáhlé prostory nejen účelné, ale skutečně i krásné. Největší hala, lapač písku, je zakončena 13 metrů vysokou valenou klenbou připomínající klenbu kostela. V hale se nachází šest metrů hluboká nádrž, v níž probíhalo samotné čištění za pomoci písku. Dále jsme si prohlédli strojovnu parních strojů a kotelnu, jejichž veškerá zařízení jsou stále funkční a třikrát za rok se spouští. Na závěr jsme prošli podzemními stokami. Je obdivuhodné, že i vstupy do nich jsou zdobené řadou oblouků z oblých cihel. Paní průvodkyně nám podrobně popsala, k čemu jednotlivá zařízení a stroje sloužily a jak všechno fungovalo.

Provoz čistírny bychom dnes nazvali ekologickým: při čištění se nepoužívaly chemikálie, aby mohl být výsledný kal využit na hnojení. Čisticím médiem byl písek, ten se po použití prodával a sloužil zejména v zimě na posyp ulic, takže se vlastně opakovaně vracel do čistírny. Že by náznak cirkulární ekonomiky? Také nás potěšilo, že čistírna není zcela bez života – ve ventilační šachtě jsme objevili trsy kapradin.

Není divu, že si Starou čistírnu odpadních vod oblíbili čeští i zahraniční filmaři a jejich interiérů využili při natáčení filmů, z nichž mohu uvést například tituly Šakalí léta, Na strništi bos, Mission Impossible či Bídníci. I my jsme se přesvědčili, že je to skutečně pozoruhodná technická památka, stojí na návštěvu i bližší seznámení.

ALENA ŠOURKOVÁ

SHOT ON MI MIX 2S
AI DUAL CAMERA

SHOT ON MI MIX 2S
AI DUAL CAMERA

SHOT ON MI MIX 2S
AI DUAL CAMERA

SHOT ON MI MIX 2S
AI DUAL CAMERA

SHOT ON MI MIX 2S
AI DUAL CAMERA

SHOT ON MI MIX 2S
AI DUAL CAMERA

Patnáctá Mše svatá za tlumočníky a překladatele

V kostele sv. Petra na Starém Městě pražském ji celebroval, tak jako vždy, P. Lukáš Lipenský, O. Cr., čestný člen JTP. Obřad doprovodil zpěvem vokální soubor Gontrassek pod vedením Jana Bati. Spoluorganizátorkou je každoročně i naše kolegyně ukrajinštinářka Rita Lyons Kindlerová, jež v souboru i zpívá. Letos zazněla andělská hudba anglického renesančního hudebního skladatele Williama Byrda, od jehož úmrtí uplynulo 4. července 400 let. Byl géniem duchovní i světské polyfonie a je považován za zakladatele anglického madrigalu.

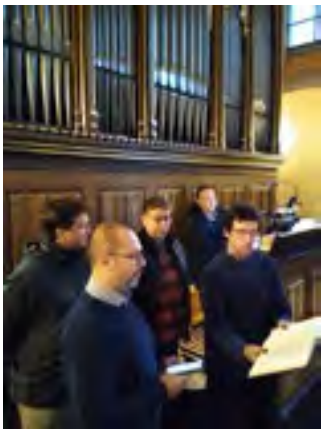

Zpráva o návštěvě Klementina

Po jubilejních 30. Jeronýmových dnech jsme se v neděli 5. listopadu 2023 společně zúčastnili komentované prohlídky Klementina. Sešli jsme se v hojném počtu pětadvaceti osob, což je maximální počet návštěvníků ve skupině. Průvodce Jakub nás v úvodu seznámil s bohatou historií Klementina: původně stál na jeho místě dominikánský klášter, ten však v rámci rekatolizace obsadili jezuité a začali zde s výukou chlapců, a to bez ohledu na jejich původ. Klementinum se rychle rozvíjelo, postupně vznikl komplex o rozloze 18 tisíc m², z nichž 13 tisíc je zastavěno. Zahrnoval knihovnu, studovny, ubytovny, kostel, ale také lékárnu a tiskárnu. V době největšího rozmachu zde žilo a působilo dvě stě mnichů a studovalo na dva tisíce žáků. Komplex byl dokončen v roce 1726 v podobě, v jaké jej známe dnes. Jeho zlatý věk však skončil už v roce 1773, kdy byl jezuitský řád papežem zrušen. Klementinum poté sice fungovalo dále, avšak v omezenější míře. V jeho zdech probíhala i vědecká a zejména astronomická činnost, působil zde Tycho de Brahe, na návštěvu sem několikrát zavítal W. A. Mozart a své žáky zde vyučoval Albert Einstein.

My jsme v rámci prohlídky nahlédli do vzácné knihovny, považované za jednu z nejkrásnějších knihoven Evropy. Obsahuje přes 27 tisíc svazků a sbírku glóbů, velkou zásluhu na jejím vzniku má František Josef Kinský. Ten jí totiž věnoval svoji osobní i rodinnou sbírku knih.

Astronomická věž byla sice v roce 1722 postavena jako věž vyhlídková, avšak po třiceti letech sem byly umístěny různé měřicí přístroje a od roku 1784 zde nepřetržitě, třikrát denně, probíhá měření teploty. K němu se později přidalo i měření srážek.

Meridiánová síň sloužila ke stanovení okamžiku, kdy nastalo poledne. Tento proces vypadal následovně: před očekávaným polednem byla zastíněna všechna okna a do místnosti vnikalo světlo jen štěrbinou ve zdi. Jakmile se paprsek světla dotkl struny na protější stěně, vyběhla pověřená osoba na ochoz a zamávala praporem. Později k tomu přibyl ještě výstřel z Petřína.

Další navštívenou prostorou je studovna, kde jsou vystaveny různé meteorologické přístroje, a odtud se vystupuje na ochoz věže. Počasí nám přálo, a tak jsme si na závěr užili nádherných výhledů na sluncem ozářenou Prahu. Tento zážitek jsme si skutečně zasloužili – během prohlídky jsme vystoupali 172 schodů.

Na úplný závěr někteří z nás ještě poseděli v kavárně Uměleckoprůmyslového muzea. Pár kolegů mě zaskočilo dotazem, kampak že půjdeme příště. Slíbila jsem, že něco určitě vymyslím. Pokud máte nějaký zajímavý tip, dejte vědět.

ALENA ŠOURKOVÁ

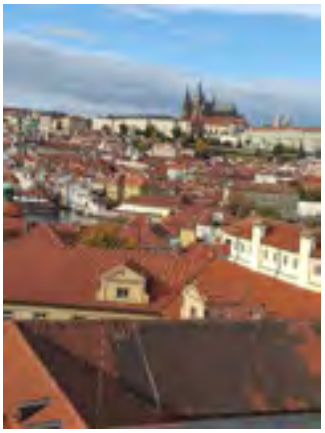

Dále vyšlo (nebo vyjde)…

Słownik języka hiszpańskiego / Martina Tihelková, Libor Drobný, Alicja Zapolnik-Plachetka. 1. vyd. Praha: ALBI Česká republika, 2023. ISBN 978-80-7688-108-2: Kč 449,00.

Slovník svatých / Fernando Lanzi, Gioia Lanzi. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2023. ISBN 978-80-7601-857-0.

Zákon o soudních tlumočnících a soudních překladatelích: komentář / Kamila Balounová. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023. ISBN 978-80-7676-788-1.

Biografický slovník českých zemí (Hom–Hoz) 26. díl / Zdeněk Doskočil. Praha: Historický ústav AV ČR, 2023. ISBN 978-80-200-3482-3: Kč 395,00.

Osobnosti vědy a techniky ve fondech Technického muzea v Brně / Naděžda Urbánková. 1. vyd. Brno: Technické muzeum v Brně, 2023. ISBN 978-80-7685-031-6.

Akademická encyklopedie českých dějin. Svazek VIII, Ma–Mz / Jaroslav Pánek (ed.). Praha: Historický ústav, 2023. ISBN 978-80-7286-420-1.

Encyklopedie českých právních dějin. XXIV. svazek, Biografie právníků K–Ř / Karel Schelle, Jaromír Tauchen, Ondřej Horák, David Kolumber (eds). Plzeň; Ostrava: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. v koedici s Key Publishing s.r.o., 2023. ISBN 978-80-7380-569-2.

Lokomotivy a vlaky celého světa / Josef Schrötter, Bohuslav Fultner. 1. vyd. Brno: CPress, 2023. ISBN 978-80-264-4981-2.

Encyklopedie hororového filmu / Petr Cífka, Jan Gál, Jiří Pospíšil. 1. vyd. Praha: XYZ, 2023. ISBN 978-80-7683-407-1.

Dinosauři – velká encyklopedie / Chris Barker. Brno: CPress, 2023. ISBN 978-80-264-4556-2. Kč 499,00.

Zaklínač – encyklopedie / Alain T. Puyssegur. Zlín: Kniha Zlín, 2023. ISBN 978-80-7662-531-0: Kč 499,00.

Jawa / Alois Pavlůsek, Ondřej Pavlůsek. Brno: CPress. ISBN 978-80-264-4835-8. Kč 469,00.

Atlas neživé přírody Krkonoš. 1. vyd. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku, 2023. ISBN 978-80-7535-161-6.

Stromy, keře, keříčky Krkonoš. 1. vyd. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku, 2023. ISBN 978-80-7535-155-5.

Zahradní ptáci: poznejte snadno 75 druhů opeřenců / Felix Weiss. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Kazda, 2023. ISBN 978-80-7670-125-0: Kč 349,00.

Poznávejte hmyz na zahradě / Frank Hecker. Praha: Esence, 2023. ISBN 978-80-242-8922-9: Kč 329,00.

Atlas rozšíření mnohonožek v České republice / Pavel Kocourek, Petr Dolejš, Alena Kovaříková. 1. vyd. Praha: Národní muzeum, 2023. ISBN 978-80-7036-791-9.

Atlas rozšíření plazů České republiky = Distribution atlas of reptiles in the Czech Republic / Blanka Mikátová, Lenka Jeřábková. 1. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2023. ISBN 978-80-7620-134-7.

Co to tady roste? / Alexandra-Maria Kleinová, Julia Krohmerová. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2024. ISBN 978-80-242-9477-3.

Encyklópedia chorôb, škodcov a výživy záhradníckych rastlín / Kamil Hudec, Ján Gutten, Milan Mihók, Ján Tancík. 1. vyd. České Budějovice: Kurent, 2023. ISBN 978-80-88620-00-6.

Piercing encyklopedie / Radek Fiksa. 1. vyd. Žďár Nad Sázavou: Bodyart Press, 2023. ISBN 978-80-88615-08-8: Kč 399,00.

Academia, Praha 2023, 2024

Osobnosti emigrace z územní Ruské říše v meziválečném Československu / Dana Hašková, Anastazie Kopřivová, Ljubov Běloševská. 1. vyd. ISBN 978-80-200-3437-3.

Kronika třetí republiky / Jiří Padevět. 1. vyd. ISBN 978-80-200-3424-3.

Popravení z politických důvodů v komunistickém Československu. 1., 2., 3. a 4. svazek / Petr Mallota … [aj.]. 1. vyd. ISBN 978-80-200-3503-5 (soubor).

ALENA ŠOURKOVÁ

ToP

(tlumočení-překlad)

Číslo 150 ročník XXXIV – 2023
zima 2023
ToP (tlumočení-překlad)
Odborný bulletin Jednoty tlumočníků a překladatelů
ISSN 1210-4159 (tištěná verze, 1990–2014)
ISSN 2336-8888 (elektronická verze od 2015, platí i pro elektronický archiv starších ročníků)
JTP je členem Mezinárodní federace překladatelů FIT – Féderation internationale des traducteurs, organizace třídy „A“ uznané UNESCO.

šéfredaktor Petr Kautský
redakční rada Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc., Amalaine Diabová, Ing. Miroslav Herold, CSc., PhDr. Milan Hrdlička, CSc., Mgr. Edita Jiráková Ph.D., Mgr. Marie Kopecká, PhDr. Andrej Rády, PhDr. Tomáš Svoboda, Ph.D., Mgr. Alena Šourková, Mgr. Andreas Weber

redakce
JTP – ToP, Senovážné nám. 23,
110 00 Praha 1
Telefon: 224 142 312
E-mail: jtp@jtpunion.org
www.jtpunion.org
Facebook: jtp@jtpunion.org

Zdarma členům JTP, ASKOT a řádným členům České komory tlumočníků znakového jazyka
Bankovní účet: 2800245144/2010
BIC: FIOBCZPPXX
IBAN: CZ5020100000002800245144

Registrace MK ČR 6198 TS: 7B B1.
Čtvrtletník. Vychází jen ve formátu PDF.
Uzávěrka tohoto čísla 31. 11. 2023.
Vydala © Jednota tlumočníků a překladatelů, IČ CZ002505676.

Za obsah článků odpovídají autoři. Texty neprošly jazykovou úpravou. Příspěvky nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce. Příspěvky se nehonorují. Příspěvky zde otištěné nesmí být reprodukovány v žádné formě, ani elektronickým či mechanickým způsobem, včetně systémů pro ukládání a vyhledávání informací, bez souhlasu držitelů copyrightu. Citace z textů možno přetisknout pouze s uvedením zdroje.

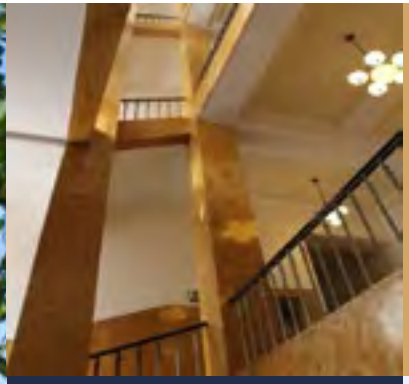

smosk CENTRUM

Pronájem kanceláří

dobré ceny
příjemné prostředí
výborná dostupnost
široká paleta služeb

Pište na

pronajmy@smosk.cz

Pronájmy kanceláří

Nabízíme kanceláře pro Vaše podnikání. Kanceláře si můžete pronajmout jednotlivě i po větších celcích. Kanceláře jsou vzdušné s vysokými stropy a výhledem na náměstí, do parku nebo do atria.

Jak k nám?

- **metrem**: A - Můstek, B - Můstek, Náměstí Republiky, C - Hlavní nádraží,
- **tramvají**: Jindřišská, Masarykovo nádraží,
- **vlakem**: Hlavní nádraží, Masarykovo nádraží
- **autem** - pro ojedinělé případy nabízíme omezené množství parkovacích míst

O komplexu

Komplex budov se nachází v centru Prahy přímo **u Jindřišské věže**. V komplexu můžete využít paletu služeb od restaurací přes poradenské služby až ke zdravotnickému zařízení. Můžete využít několika osobních výtahů i jednoho nákladního. V blízkosti naleznete park, hlavní poštu nebo multikino.

Senovážné náměstí 23
Praha 1, 110 00

Více informací na **www.smosk.cz**
+420 224 14 2313, +420 224 14 2314